

To Cite This Article: Türk, H. (2022). In search of education pertinent to the nature of world problems: A theoretical framework for social studies and geography education. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 47, 82-114. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.990362>

IN SEARCH OF EDUCATION PERTINENT TO THE NATURE OF WORLD PROBLEMS: A THEORETICAL FRAMEWORK FOR SOCIAL STUDIES AND GEOGRAPHY EDUCATION

Hakan TÜRK 

Abstract

World problems, with their multidimensional structure that expands the impact area from the local to the global scale, stand as an important struggle for existence of the humankind and require the collaborative effort of humanity for its solution. This study aims to provide a skill-based theoretical framework for the education of world problems, considering the nature of these problems and the needs of the global age we are in. The study was designed in line with the principles of the qualitative research approach. The source data were obtained through documents. Descriptive analysis and content analysis were used in the data analysis. The study discusses the need to create new approaches to the education of world problems within the theoretical framework. With this perspective, appropriate skills for students and critical approaches to gain these skills have been attempted to be identified. As a result, it has been recommended that when organizing educational environments, an approach in which the characteristics of the world problems that have a multidimensional and dynamically expanding structure and that transcend borders are tackled in the context of local-global interactions is necessary for addressing the world problems. In this context, it is considered that implementing the approaches outlined in this study in Social Studies and Geography course curriculums and making them life skills of students would have substantial outcomes.

Keywords: World problems, world problems education, social studies education, geography education

Öz

Dünya sorunları yerel ölçekten küresel ölçüğe kadar etki alanını genişleten çok boyutlu yapısıyla, insanoğlunun önünde önemli bir varlık mücadelesi olarak durmaktadır ve çözümünü adına insanlığın ortak mücadelesini gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı, dünya sorunlarının doğası ile içinde bulunduğumuz küresel çağın ihtiyaçlarını göz önüne alarak, dünya sorunlarının eğitimine yönelik beceri temelli teorik bir çerçeve sunmaktır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımının ilkelerine göre oluşturulmuştur. Kaynak veriler dokümanlar aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada, dünya sorunlarının eğitimine yönelik yeni yaklaşımların oluşturulması gereksinimi teorik çerçevede ele alınmıştır. Bu bağlamda öğrenciler için uygun beceriler tanımlanmaya ve bu becerilerin kazandırılması amacıyla gerekli yaklaşımların tespit edilmesine çalışılmıştır. Sonuç itibarıyla eğitim ortamı düzenlenirken; dünya sorunlarının sınırları aşan, çok boyutlu ve dinamik olarak genişleyen yapısını içeren karakterinin yerel-küresel etkileşimler bağlamında ele alınmasının dünya sorunları için gerekli bir yaklaşım olduğu ortaya konmuştur. Bu bağlamda ortaya konan yaklaşımların Sosyal Bilgiler ve Coğrafya dersi öğretim programlarına yansıtılması ve bunların öğrenciler tarafından yaşam becerileri haline getirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dünya sorunları; dünya sorunları eğitimi; sosyal bilgiler eğitimi; coğrafya eğitimi

* Sorumlu Yazar: Dr., [✉ turkhakan52@gmail.com](mailto:turkhakan52@gmail.com)

INTRODUCTION

A problem can be defined as an event caused by humans or natural environments and that directly or indirectly affects human life in a particular process (Özgen, 2012). Today, there are two fundamental conceptualizations against the problems experienced on earth. The first is recognized as world problems, and the second is global problems. When we look at the definitions made for world problems, they are expressed as all the problems affecting living life in the world (Özey, 2001) and all problems that concern all humankind in common (Demirkaya, 2016). Definitions for global problems, on the other hand, are expressed as problems that have been extended beyond national borders by domain where the efforts of single countries are insufficient in solving them and require a joint solution (Bhargava, 2006; UN, 2017; Arslangilay, 2017). When we look at the relevant definitions, it is seen that world problems have a broader meaning that emphasizes all the problems in the world and covers all problems on a local, regional, and global scale. Global problems have a narrower scope because they exclude the local level and emphasize problems that have an impact on a global dimension. In addition to the use of these two concepts interchangeably, it is also seen that they are used in different meanings in the literature. However, in recent years, the concept of global problems has been preferred more extensively. In this study, to discuss the relationships that transform local problems into global ones and to develop an approach for the education about these problems and thus to be able to look from a broader perspective, the concept world problems, which offers a more inclusive definition, is preferred.

While world problems continue to exist throughout the historical process to the present day, their types or characteristics may vary by their current time. While some problems have disappeared to this day, it is seen that some problems continue to exist, and new problems specific to the age have emerged. Currently, societies must face many current problems, large and small, which are effective in various fields and are called today's world problems. Climate change, mass migrations, terrorism, environmental problems, and many different problems that accompany these can be given as examples of the problems we face. When we look at the general framework of the problems in the world, they are clustered around problems related to population problems, migration and migration-related problems, terrorism problems, problems related to the limitation of natural resources, water problems, problems about human rights, political problems, energy problems, health problems, environmental problems, natural disasters and climate change (Akengin & Dölek, 2018; Demirkaya, 2016; Özey, 2001; Özgen, 2012).

When examined regarding their character, it is seen that world problems have a complex structure intertwined in terms of their emergence, development, spread and their consequences. For instance, it is known that the conflicts that have manifested as an internal issue of Syria, which borders Turkey, have turned into a large-scale civil war and made the country an unsafe environment. This circumstance led to mass migrations from Syria to various countries, including Turkey. When Turkey is considered, these migrations have caused various economic, social and educational problems, primarily in the provinces that receive heavy refugee migration (Ertekin, 2019; Karasu, 2018; Taş & Tekkanat, 2018). When this sample problem is examined, other people living in various countries in the region, primarily Turkey, have been affected in their own habitats by the Syrian civil war through refugees. This situation has made the conflict a regional problem rather than an internal issue in Syria.

From the global warming point of view, which is the most current issue whose effects are felt at various levels every day, it is known that greenhouse gas emissions released into the atmosphere daily from various countries of the world, especially industrialized countries, cause the atmosphere to warm increasingly and lead to various climate problems. Through its global effect, the global warming induced by greenhouse gases affects areas that do not have a considerable contribution to emission release as well (Tuncel, 2017). Therefore, the problems triggered by global warming and related to climate change can also have an impact through the common atmosphere in underdeveloped countries that have not even realized industrialization and do not have an important role in the formation of global warming. This impact could be more devastating in these countries since they can have limited capacities in dealing with these problems compared to developed countries. As a result, a climate-origin problem is likely to trigger social, political, and economic problems in a much more complex structure today and in the future. Likewise, the most current example to give is the pandemic process (COVID-19) we have been going through recently.

The virus, which appeared in China (Wuhan) in December 2019 and soon became an epidemic affecting the whole world, is a problem that societies of the world are currently struggling to overcome (2021). The pandemic, which emerged as a health problem, has caused and deepened a number of other problems on a global scale, from economics to politics, transportation to education.

When these examples are scrutinized, it can be observed how problems emerging at any place in the world may transform into a regional or global scale in a very short period and to what extent they may force the world to change. Moreover, these problems provide important signs to humanity for their common future because of the type of risks they inherently accommodate. In this respect, it is an obligation to understand the integrated structure of the global society we are in and the impact of this structure on the development of world problems. On the other hand, it is necessary to perceive these problems as a phenomenon that affects and shapes our daily lives and forces the whole world to change rather than a problem that exists in any corner of the world remaining away from us. In addition, it is a warning that these issues should be a life skill for individuals in case similar or different types of problems occur in the forthcoming years. With this regard, the present state of the world problems imposes important responsibilities on education researchers in arranging appropriate educational environments about these problems and in developing approaches and skills in accordance with the current era. Especially currently, the development of Social Studies and Geography course curriculums involving topics related to world problems also presents new opportunities while placing important tasks on researchers in the relevant field to transfer these subjects to the educational environment. Since there is a satisfactory amount of data, the literature regarding the types, reasons and consequences of world problems were excluded from this study. Yet, efforts have been made to develop approaches and define skills that can be used to transfer world problems to the educational environment. These elements are discussed in the context of the nature of world problems and the requirements of the global age we are in.

The Aim of the Study

This study intends to identify skill-based theoretical approaches that respond to the needs of the current global age with the aim of education relevant to the nature of world problems. The study is centered around three key research questions.

- What are the common fundamental structures that characterize world problems?
- How are world problems approached in curricula (Social Studies Course Curriculum and Geography Course Curriculum, 2018)?
- Considering globalization and the fundamental characteristics of world problems, how can an approach to the education of these problems be developed?

THEORETICAL FRAMEWORK

A General Overview of Literature

World problems continue to exist as the common enemy of humanity and are becoming more complex every day. In this respect, world problems are one of the leading actors of global concern. Therefore, these concerns pose a severe challenge to humanity (Türk & Atasoy, 2021). The issue of how to address these problems due to their structure affecting all humanity is an important subject of interrogation for the 21st Century (Bhargava & Gürkan, 2006: 411).

The interest in world problems finds a comprehensive coverage in educational studies. It can be said that these issues, together with the phenomenon of globalization, pave the way for the development of new approaches in education. The existence of world problems and the search for their solutions are important in the literature that emphasizes global consciousness and allocates global responsibility for individuals. The escalated interest in these problems by different nations has led to

the increased value for the global education approach (Açıklın, 2010: 1227). Therefore, many researchers emphasize world problems within appropriate themes for global education (Kirkwood, 2011; Woollen, 1982). Likewise, world problems are also discussed in studies highlighting global citizenship education (Haigh, 2016; OXFAM, 2015; Türk & Atasoy, 2021; Zahabioun et al., 2013). In addition, it is seen that the international organization OECD has made world issues a priority theme for PISA¹. In fact, the OECD's statement that from 2018 it will measure the global competence of students through issues such as migration, poverty and climate change (Arslangilay, 2017; OECD, 2016) points out that it considers the understanding of world problems as an integral part of global competence. In this respect, it can be said that world problems have become a significant reality of our age with all their dimensions and a life skill that should be understood in various aspects by 21st century individuals.

The examination of national literature demonstrates that world problems are addressed in three approaches. In the first approach, experts in various fields of science, especially geography, have carried out studies on the types, characteristics, causes and consequences of world problems (Baykal & Baykal, 2008; Kitapçı, 2017; Özey, 2001). The second approach comprises studies in the field of education. In this field, studies have been conducted in which the opinions of students and teacher candidates or teachers at different grade levels are collected about world problems from various angles and their attitudes or perceptions are evaluated (Kan, 2009; Şeyihoğlu et al., 2018; Uymaz, 2021; Yazıcı, 2013; Yıldız et al., 2021). The third approach consists of applied studies for the teaching of topics addressed within the scope of world problems (Başarır, 2018; Egüz, 2017). These studies are observed to fill an critical void in the literature. However, considering the context of world problems and the global age we are in, it might be necessary that new perspectives be developed to teach world problems, develop basic skills, and create new gains.

A Theoretical Analysis on World Problems

The Nature of World Problems

World problems have a multifaceted structure in terms of both causes and consequences and are handled from multiple perspectives in the literature. Therefore, these problems have become subjects of a wide field of research (Demirkaya, 2016:2; Kılıçoğlu et al., 2012). With this respect, analyzing and explaining the fundamental characteristics of these problems is rather difficult. On the other hand, the main approaches regarding the structure of these problems in the literature provide us with essential data in discovering the nature of world problems. Regarding the fundamental characteristics of world problems, one of the most outstanding features is that a significant number of them have an effect domain that exceeds the country's borders. This feature makes world problems an issue that concerns the whole world. Clearly, this aspect of world problems which suggests that they have an impact beyond national borders is emphasized in many research studies (Demirkaya, 2016; Özgüç & Tümertekin, 2004; Turan, 2009; UN, 2017). This characteristic is important because no existing society in the world can be isolated from world problems and will be affected by these problems to various extents. The issue of which countries or societies will experience more devastating effects due to world problems depends on the type of problems and the structure of the countries dealing with these problems.

Another fundamental characteristic of world problems is their complex and multifaceted structure. In the age we live in, the environment, health, economic conflicts, and international crises are creating an increasingly integrated structure on a global scale (Carlsson et al., 2005). This integration strengthens its power day by day. Without doubt, this result is directly related to the current state of the world. In fact, in recent years our world has been undergoing unprecedented radical changes in the economic, political, and ecological areas (Türk & Atasoy, 2020: 2). The multifaceted, complex structure that the world is in also affects the characteristics of world problems. Thus, world problems are interconnected with a network of causes and consequences that are unlikely to be isolated from each other. Today's world problems are defined as the most complex problems of humanity throughout history (Tuazon & Claveria, 2015: 7). Throughout history, humankind has never faced problems on

1 PISA (Program for International Student Assessment) A study conducted by the OECD every three years to assess the knowledge and skills of students aged 15.

a global scale such as climate change, terrorism or epidemics (Gibson et al., 2008: 21). In this respect, today's generation is expected to be the first generation in history to seriously face global socio-economic, political, and demographic problems (Orozco et al., 2007). The epidemic (COVID-19) process we are in also provides an up-to-date example in understanding the complex multidimensional structure of problems. It is known that the global epidemic, which is a health problem in essence, causes problems to occur and deepen in a number of other areas, from economy to politics, social problems to educational problems. It is even debated that it has led to a paradigm change in many areas in the world. With this aspect, COVID-19 pandemic can be an important example for the multidimensionality and complexity of world problems. On the other hand, while the pandemic process imposes serious harm to the global community, it provides a substantial awareness for people that humanity is more interconnected than ever before (Yoon, 2020).

Another issue that stands out in terms of the structure of world problems is that these problems have a dynamically expanding structure. A problem existing or suddenly developing in any region of the world may expand its domain from the local to national scale, regional to global scale through various ways, exceeding the boundaries of the area in which it originates, and even spreading worldwide. For example, it is well known that many environment-related problems that were limited to local areas reached regional or global scales over time (Tümertekin & Özgüç, 2004: 423). In general, world problems are expected to have a more significant impact in the area where they arise, but they are also predicted to have an impact locally, regionally, and worldwide. Even though this dynamic structure of the expanding effect of world problems is generalizable for most problems, the current pandemic process has also set examples for the opposite situations. For instance, even though they are miles away from China, the countries Italy, the United Kingdom, the USA, and some others are known to have been more negatively affected by the pandemic compared to China. While some world problems gain global characteristics, others may likely remain on a local scale. Without doubt, this situation is closely related to the type and structural features of the problem as well as the global integration and the global role of the area where it emerges. The problems that are effective on a global scale are of direct interest to all humans, while those on a local scale reach humanity through communication and mass media (Akengin, 2018: 14).

The Effects of Globalization of World Problems

In order to understand and discover the relationship between globalization and world problems, first it is necessary to analyze globalization, which is one of the most important phenomena of our age. Globalization is the strongest phenomenon to understand the way the world works and the global society it contains (Myers, 2006: 123). Therefore, addressing world problems from the perspective of globalization gives us an important perspective in terms of understanding these problems and exploring educational needs.

Globalization is a multidimensional phenomenon that is discussed in many areas, that is the subject of many research studies, and that is frequently described. The globalization fact is intrinsically a reference to the integration of the world (Morin, 2003). Regarding this perspective, globalization leads to the intensification of economic, social, political, and cultural interactions of the countries and societies in the world, increases the power to influence each other, and leads to the evolution towards a united whole. In addition, it allows people, goods, technology, ideas, and other elements to travel the world in a way that transcends borders (Appadurai, 1999; Yeşilyurt, 2020: 428). Globalization also results in a situation or phenomenon in any corner of the world becoming a worldwide issue. As is the case in other events or phenomena, problems can also become globalized following similar paths. When the historical process is considered, economic, scientific, or technological developments occurring in any area of the world are known to have affected the fields beyond the area where they originated (Çınar, 2009: 15). In fact, the spread of a development occurring in any area of the world is not unique to the present time. Besides, globalization escalates the speed of this interaction by increasing the interconnections between countries and societies. As a result, even though it is not realistic to call globalization the single responsible factor for world problems, it is seen that globalization plays an important role in the development of the dynamically expanding structure of these problems, in increasing the rate of their spread and in their structure that exceeds the limits. It is stated that world problems are carried to a global scale, primarily through interdependence relations created by globalization (Karvankova et al., 2015: 9). Nevertheless,

the advanced transportation and communication tools we have, which also play a role in strengthening globalization, can spread a problem developing in any region of the world with both physical and psychological effects. The pandemic process we are going through is an example of this case. Epidemics, which are not only today's problems, have been among the major problems of humanity throughout history. However, due to the developing transportation networks and the mobility of global citizens, the spread of epidemic is increasing day by day (Bakırcı, 2020).

In conclusion, some local problems can quickly climb to a global level due to the bonds that globalization has established between countries and societies, while problems that are not physically carried to the global dimension reach a global scale, at least in terms of their psychological effects. This happens at such a rate that a development in any part of the world can spread through the media and provoke a global reaction (Kan, 2009). Whether this situation exists near or away from us, whether it directly affects us or not, it provides us with important signs that world problems are a common problem for each individual and will be a part of our lives in the future as they are today. With this aspect, it becomes mandatory to discover the ways that make them a common problem for us.

The Reflection of World Problems on Curricula

Curriculums provide a guiding perspective on the methods and strategies necessary for transferring a subject to the educational environment in various dimensions. In this respect, it is important to evaluate curriculums that guide educational practices, especially the outcomes that express learning goals.

Social Studies Course Curriculum

When this curriculum is considered, the specific objectives expressed in the section that guide the program and indicate the basic approaches of the program include the objectives “To explain the interaction between humans and the environment by recognizing the region in which he/she lives and the general geographical characteristics of the world, and to develop the skills to perceive space,” “To be aware of the limitations of the natural environment and resources and to try to protect natural resources with environmental sensibility, and to possess a sustainable understanding of the environment,” and “To display sensitivity towards issues concerning his/her country and the world.” These specific objectives are important in terms of showing the weight given to world problems and guiding basic skills and gains. In addition, the “environmental literacy” skill that is among the 27 essential skills indicates that subjects related to world problems are represented at the skill level in the curriculum. When looking at the learning outcomes expressing the outputs of the program, it is seen that subjects regarding world problems have been represented with a broader scope. Of the learning outcomes in the Social Studies curriculum (MEB, 2018), those related to world problems are demonstrated in Table 1.

Table 1: Learning Outcomes Related to World Problems in the Social Studies Course Curriculum

Grade	Learning Domain	Learning Outcome
4	People, Places and Environments	4.3.6. Makes the necessary preparations against natural disasters.
		<i>“Priority is given to natural disasters that are likely to encounter in the student’s environment”</i>
		<i>“Earthquake go bag preparation is discussed”</i>
5	People, Places and Environments	5.3.4. Questions the causes of disasters and environmental problems where he/she lives.
		5.3.5. Explains the effects of natural disasters on public life with examples.
6	Production, Distribution and Consumption	6.5.2. Analyzes the effects of unconscious consumption of resources on living life.
		<i>“The importance of renewable and non-renewable resources is emphasized”</i>
7	People, Places and Environments	7.3.3. Discusses the causes and consequences of migration through case studies.
7	Global Connections	7.7.4. Develops ideas with friends for the solutions to global problems.
		<i>“Global climate change, natural disasters, hunger, terrorism, and migration will be discussed”</i>
MEB,2018		

As can be seen in Table 1, a total of six learning outcomes (6%) that can be addressed within the scope of world problems at all grade levels are allocated in the Social Studies Course Curriculum (MEB, 2018). These outcomes are found in the learning domains of “People, places and environments,” “Production, distribution and consumption,” and “Global connections.” A total of five learning outcomes, three of which focusing on natural disasters, one on the use of natural resources, and another on migration, center on the understanding of the causes and effects of world problems. In one learning outcome, learners are expected to develop ideas for the solution of these problems. When these outcomes are closely examined, the fact that the learning outcomes related to world problems in the Social Studies Course Curriculum (2018) focus on natural disasters and especially natural disasters in the immediate vicinity is important in implementing the near-to-far teaching principle. In addition, the fact that the problems for which the learners are expected to develop solutions are selected from today’s common problems (global climate change, natural disasters, hunger, terrorism, and migration) seems important in terms of bringing currentness to the foreground in the teaching of problems.

Geography Course Curriculum

As far as this curriculum is considered, among the 15 objectives in the in the basic philosophy and general objectives part of the program, the objectives “To gain geographical skills within the framework of the human-nature relationship,” “To develop understanding and awareness of staking a claim on the spatial values of his country and the world, starting from his/her immediate surroundings,” “Gaining a sense of responsibility for the functioning of the ecosystem,” “Understanding the importance of spatial planning for the harmonious union and continuity of nature and mankind,” “Developing ‘saving awareness’ in the use of natural and human resources,” “ Grasping the importance of pursuing developmental processes compatible with nature,” and “Developing practices for protection from and prevention of natural disasters and environmental problems by assessing these problems” can be given as examples for themes related to world problems in the curriculum. There are also statements about world problems in the learning outcomes created within the scope of these objectives. The learning outcomes related to world problems among the other outcomes of the Geography Course Curriculum (MEB, 2018) are presented in Table 2.

Table 2: Learning Outcomes Related to World Problems in the Geography Course Curriculum

Grade	Unit	Learning Outcome
9	Environment and Society	9.4.2. Evaluates changes caused by human influence in the natural environment in terms of their consequences.
		<i>“Based on case study, human effects on atmosphere, lithosphere, hydrosphere and biosphere are covered”</i>
		<i>“The necessity of people’s sensitivity while they are making changes on their natural environment is emphasized”</i>
10	Human Systems	10.2.8. Makes inferences about the causes and consequences of migrations in the world by using historical texts, documents, and maps. çıkarımlarda bulunur.
		<i>“The causes of important Turkish migrations in history are focused on”</i>
		<i>“Current refugee migrations are covered”</i>
		10.2.9. Evaluates the migrations in Turkey in terms of their reasons and results.
		<i>“Economic, social and cultural effects of internal and external migrations from the beginning of the Republic to the present day are covered”</i>
		<i>“The necessity of taking a respectful and sharing attitude towards the communities that have to emigrate to Turkey is emphasized”</i>
		10.2.10. Explains the spatial effects of migration through examples from Turkey.
10	Environment and Society	10.4.1. Explains the origins and characteristics of disasters.
		10.4.2. Correlates the distribution and effects of disasters.
		10.4.3. Correlates the distribution and effects of disasters in Turkey.
		10.4.4. Explains protection methods from disasters.
		<i>“Implementations against natural disasters in different countries are included”</i>
		<i>“The importance of raising awareness against disasters in our country, especially earthquakes, is emphasized.”</i>
<i>“The responsibilities of individuals in the emergence of disasters are mentioned”</i>		

11	Natural Systems	11.1.1. Explains the factors on the formation and decrease of biodiversity.
11	Environment and Society	11.4.1. Classifies environmental problems according to their causes.
		11.4.2. Explains the effects of mines and energy resources on the environment with examples.
		11.4.3. Analyzes the use of non-renewable resources in terms of depletion and alternative resources.
		<i>"The responsibilities of individuals on the use of non-renewable energy resources are focused on"</i>
		11.4.4. Evaluates the environmental impacts of natural resource use in countries with different developmental levels.
		<i>"The importance of environmental planning in the effective use of natural resources is addressed"</i>
		<i>"Examples from Turkey are given"</i>
		11.4.5. Evaluates different practices of land use with respect to their effects on the environment.
		11.4.6. Analyzes the formation and spread of environmental problems in terms of their global impact.
		<i>"Methods of protection from waste are covered from the perspectives of environmental and human health"</i>
		<i>"The environmental consequences and human effects of technological changes are discussed through examples"</i>
12	Natural Systems	12.1.1. Explains the extreme cases and effects of natural phenomena.
		12.1.2. Makes future inferences about changes in natural systems.
		<i>"In the future, the possible consequences of changes in natural systems on living life are emphasized"</i>
		<i>"Desertification and the measures to be taken against it are focused on"</i>
		<i>"Kyoto Protocol is referred to"</i>
12	Global Environment: Regions and Countries	12.3.11. Associates spatial elements that pose problems between countries with today's conflict areas.
		<i>"The problem of transboundary waters is addressed with examples from the world and Turkey"</i>
12	Environment and Society	12.4.1. Explains the limitations of the natural environment.
		<i>"The concepts of nutrient cycle and its carrying capacity are focused on"</i>
		<i>"Building relationships between the concepts of limited resources, depletion, extreme pressure, environmental problem – and nature-compatible development (sustainable development) is facilitated"</i>
		12.4.2. Compares policies and practices of countries with different levels of development regarding their prevention measures of environmental problems.
		<i>"The responsibilities of humans in the prevention of environmental problems are covered"</i>
		12.4.3. Explains the impact of environmental organizations and agreements on environmental management and protection.
		12.4.4. Describes threats to common natural and cultural heritage.
<i>"Emphasis is made on the importance of being sensitive to threats towards natural and cultural heritage"</i>		
MEB, 2018		

As Table 2 indicates, there are a total of 23 (15%) gains that can be considered within the scope of world problems at all grade levels in the Geography Course Curriculum (MEB, 2018). These outcomes are included in the units “Environment and society,” “Human systems,” “Natural systems,” and “Global Environment: Regions and Countries.” Naturally, due to the specific objectives of the course, the topics related to today’s world problems are given greater coverage in the Geography Course Curriculum than the Social Studies Course Curriculum (MEB, 2018). In addition, it is observed that the relevant gains are tried to be handled in a multifaceted way with various explanations. This condition facilitates the transfer of learning outcomes regarding world problems to the program more comprehensively. The learning outcomes in the program concentrate on natural environment problems, migration-related problems, and energy problems. From this perspective, it is possible to say that the learning outcomes are generated employing the near-to-far and currentness principles, as it is the case in the Social Studies Course Curriculum (MEB, 2018).

The reflection of the world problems to curricula is an important gain with its present state. In this context, it echoes critical perspectives for various world problems. However, in terms of the nature of world problems and the impact of globalization on the development of these problems, it is seen that new perspectives are needed, especially in the context of global-scale problems.

Seeking a Framework in the Education of World Problems

When considering the learning outcomes in the literature and curricula, subjects about world problems are handled primarily in terms of their types, causes and general consequences in education. While this approach is important, it is thought to be an incomplete approach with reference to the nature of world problems and the global age in which we live. It is rather difficult to arrive at a judgement about what this incompleteness is and how the educational approach towards world problems should be. However, there are some examples of these approaches. Two types of approaches can be discussed. The first one originates from the nature of world problems. With this regard, it is essential to understand the basic characteristics of the world problems and the effects of globalization in their development. The second approach, on the other hand, is characterized by turning subjects related to world problems into life skills. It aims at providing an individual-centered perspective to problems. Along this line, the Association of American Colleges & Universities (AAC&U) advises that students should connect their own lives with global problems and should be raised as responsible citizens from the local to the global scale (Bulut & Öksüzoğlu, 2021: 3; Nair et al., 2012). Furthermore, in the “PISA Global Competence Framework” determined by the OECD (2018), the questions in the student survey on global proficiency are as follows:

- *“Explain how carbon dioxide emissions affect global climate change.”*
- *“Make connections between the textile prices in the manufacturing countries and the work conditions.”*
- *“Discuss the different reasons why people become refugees.”*
- *“Explain why some countries are more affected by global climate change than other countries.”*
- *“Explain how a country’s economic crisis affects the global economy.”*
- *“Discuss the environmental consequences of economic development” (OECD, 2018).*

In the questions directed to students by the OECD (2018), a perspective that goes beyond the traditional cause-and-effect approach and one that questions the border-crossing nature and multidimensional character of world problems can be observed. These examples demonstrate the need for new perspectives beyond the approach that focuses on the reasons, outcomes, and varieties of world problems in the education of these problems.

In conclusion, while steering the education on world problems, the following approaches seem important. The first subject to consider is the fact that world problems have become an actor whose effects are felt in daily life for all individuals in the world. In this context, they need to be questioned for their effect on everyday life by individuals. The second subject is concerned with the dynamically expanding structure of world problems. World problems have been spreading on the world and becoming mutual problems of the humankind by transgressing national borders. In this respect, it becomes essential to know the pathways that transform these problems into common problems for all of us. The third subject is pertinent to raising awareness about the development and solutions to world problems. World problems require a collective structure in terms of their development and overcoming them. However, to be able to develop individual responsibility for the problems, discussing individual roles in the development and solution of these problems also gains importance. The fourth issue is linked to the meaning loaded to the area where the problems occur on the earth by individuals. Even though individuals are in interaction with different parts of the world, they continue their lives in the local living spaces they experience concretely (Tekeli, 2009), and they tend to learn more easily about events and phenomena interacting with their immediate environment (Catling, 2015; Öner, 2018). Undoubtedly, this applies to world problems as well. Therefore, the causes and consequences of world problems must be interpreted through local living spaces. Furthermore, discovering the networks and routes that carry world problems to a global scale gains prominence.

The Significance of the Study

This research consists of a multifaceted analysis of world problems, which encompass a wide field of study. In the study, theoretical approaches are presented to educators to be used in the transfer of world problems to the education environments. Besides, members of the global community, who are increasingly likely to face more complex problems, are offered perspectives to analyze world problems.

METHOD

Research Design and Data Analysis

This study is designed according to the principles of the qualitative research approach. Qualitative research is a research approach based on collecting of and arriving at conclusions about nonnumerical data such as word groups, images, and imagery (Christensen et al., 2015). The study utilizes the basic qualitative research design, a type of qualitative research design. In basic qualitative research, the researcher can direct which data collection tools to use in accordance with the research topic (Merriam, 2015). Within this frame of reference, document analysis is used as the data collection method since the present research is a theoretical study. Document review consists of analyzing written materials containing information about the subjects investigated and obtaining results in these ways (Yıldırım & Şimşek, 2016). The data obtained in the study comprise themes that are discussed within the conceptual framework obtained through the literature review of the studies on the nature of world problems and their relationship with globalization. The data were evaluated by means of descriptive analysis and content analysis. In descriptive analysis, the data collected in a study are summarized and interpreted in the context of previously laid out themes (Yıldırım & Şimşek, 2016). While examining subjects concerning the nature of world problems, descriptive analysis was utilized, and the data were interpreted in line with the approaches put forward by previous researchers. The approaches proposed for the education of world problems, on the other hand, were gathered through content analysis. This is because content analysis facilitates the in-depth analysis of the data collected for research and helps to reveal previously undisclosed themes and dimensions (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Validity and Reliability

The conceptual framework in a scientific study is the section of the study where underlying emphases are made on the necessity, purpose, and dimensions of the work. The conceptual framework of this study is constructed by exploiting a variety of research results. This is due to the fact that the conceptual framework, which is the key element for a research design (Maxwell, 2018; Robson, 2011), constitutes a model of the study that is planned (Maxwell, 2018: 38). The construction of a theoretical framework addresses the concern for ensuring the validity and reliability of the interpretation process after the data is collected and analyzed (Merriam, 2015). On this basis, the conceptual framework of this study provides an explanatory framework towards the collection, analysis and interpretation of the data obtained. Thus, it contributes to the reliability and validity of the research. In the study, triangulation is maintained since scientific and institutional studies on world problems and teaching programs that guide educational practices (Social Studies Course Curriculum, Geography Course Curriculum CDÖP, 2018) are included in the research. Data triangulation involves using multiple data sources to help understand the research topic and promotes the descriptive validity of the study (Christensen et al., 2015).

FINDINGS AND COMMENTS

Viewed from its common structure, it is seen that the structure of world problems is shaped around three basic characteristics (Figure 1). The first of these characteristics is the border-transgressing structure of world problems. World problems can cross national borders and affect other countries. With this aspect, they are liable to gain an international quality. The second property involves the multidimensional and complex structure of world problems. These problems have a non-uniform structure that

is unlikely to be separated from each other in terms of their causes and their effects. The third feature is concerned with the dynamic structure of these problems that has an expanding field of domain. World problems have a dynamic structure that expands from the local scale to national and from regional scale to global ones through various ways and networks.

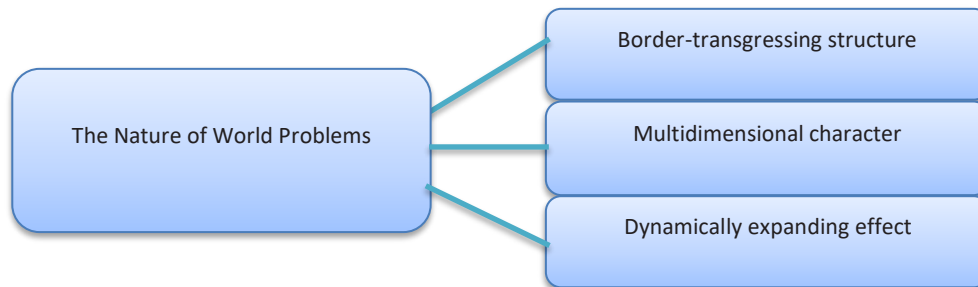


Figure 1. The Nature of World Problems

The globalization phenomenon has an important role in shaping the structure of world problems. With globalization, the world's problems have become easier to cross national borders, the dynamically expanding structure has accelerated, and these problems have become more complex in their multidimensionality. All these factors result in an individual living in any corner of the world to feel the world problems more closely and not to remain isolated from them. With this aspect, world problems have become actors whose effects are felt by all individuals in their daily lives. Considering the nature of the world problems and the consequences of globalization on them, the following approaches and skills become salient in their transfer to the educational environment.

The Salient Approaches and Skills in the Education on World Problems

Understanding the Dynamically Expanding Character of the problems: This approach is related to the dynamic structure of the world problems and their expanding domain. Each emerging or existing local problem on earth is prone to become a problem on the global dimension. In this setting, it is necessary to be familiar with the dynamically expanding structure of the problems. When dealing with a problem or when a new problem arises, being aware of which problems have the potential to amplify and which ways and networks they follow in spreading with expanding domains and thus become globalized are considered integral in the education towards world problems. This approach is crucial in developing the awareness that no individual on earth is isolated from these problems.

Exploring the Border-Transgressing Nature of the Problems: This approach pertains to exploring the fact that world problems gain an international character by crossing the borders of the nation-states. This view is regarded to be significant, especially in developing mutual responsibilities towards world problems. It is vital to comprehend the inter-dependence in the solution of world problems; that is, the order and welfare of a community or nation are associated with other societies. In this regard, it is thought that knowing this mutual dependence might facilitate the development of the common global movement. The global pandemic process sets a substantial example for realizing to what extent national borders remain insufficient in the prevention of the spread of problems. During the pandemic, even though the transmission of the disease can be relatively slowed down for countries through border controls, problems such as climate change or financial crisis are known to exceed the borders more easily.

Grasping the Multidimensional Character of the Problems: In the age we live in, the extent to which economy, politics, social life, and environment are integrated also shapes the structure of world problems. Therefore, world problems have a multifaceted and complex structure both in terms of their reasons and their results. This state demonstrates that while addressing world problems, it would be ineffective to approach them from only one dimension. Hence, when dealing with the problems in an educational environment, it is necessary to handle the problems from a multidimensional point of view

with social, political, economic, and environmental aspects. It is thought that this approach will help students develop multidimensional perspectives in accordance with the intertwined complex structure of the age we live in.

Interpreting the Impacts of the Problems on Local Living Spaces: Even though world problems have a multiscale domain from local to global, they are interrelated in terms of their causes and effects linked to local habitats and processes that work there. Thus, even if it is at a global level, the most effective way to understand the effects of a problem is to make sense of it in the immediate vicinity. This requires viewing the events from a local perspective. In this context, in the educational environment, explaining that the sources of these problems are fed from local habitats and discussing the consequences on local living spaces will allow deeper understandings between the local and the global.

Evaluating the Problems in Terms of Their Effects on Daily Life: Another noticeable consideration in the education of world problems is that these problems need to be viewed by students as an actor that affects daily life. The epidemic process we are in (COVID-19) is an important example of the necessity of this situation. It is a well-known fact that people of all ages from all regions of the world are under various effects of the pandemic in their daily lives. It is thought that this educational approach will contribute significantly to living with emerging problems in case similar situations occur in the future. This approach is closely related to the previously mentioned approach of interpreting the impacts of the problems on local living spaces.

Discussing Individual Roles in the Creation of the Problems: Discussing individual roles in the development of problems may help cultivate responsibility in resolving these problems. In this regard, this approach is expected to play an important part in comprehending particularly human-origin problems. As a result, the dissemination of the reasons and results of world problems to students is indispensable. Further on, it is considered that within the context of the nature of these problems and this global age, gaining the approaches and skills presented in Figure 2 are essential in transferring the problems to the educational environment.

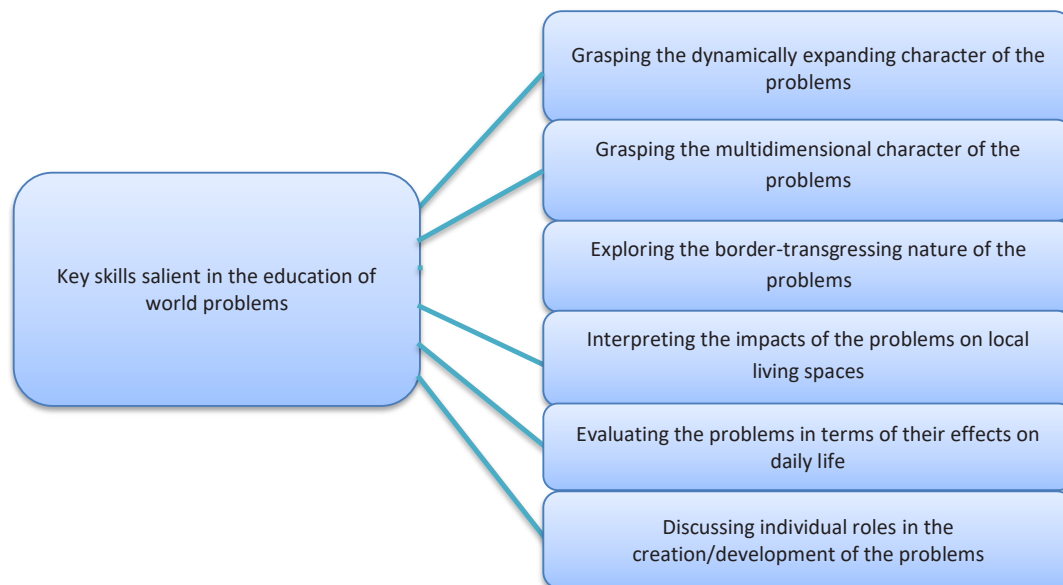


Figure 2. The Salient Key Skills in the Education of World Problems

Sample Education Practices on World Problems

To reflect upon the characteristics of the world problems and the practical application suggestions in the education of these problems as obtained from the literature, the following template can be used to highlight the root features of these issues during the handling of problems.

Example 1: Addressing the current issue of the Chinese-induced epidemic (COVID-19) through a sample text:

Global Pandemic

The virus (COVID-19) that appeared in the city of Wuhan in China towards the end of 2019 soon became an epidemic and spread all over the world. While hundreds of millions of people have contracted the disease in the pandemic, over two million people died. Moreover, the results brought up by the pandemic led to significant changes in people's everyday lives and in inter-state relations.

Answer the following questions considering the text above.

Through which networks and which paths has the virus that appeared in Wuhan city spread worldwide, crossing the city borders?

- What responsibilities does the pandemic impose on people around the world to overcome it becoming global?
- How has the virus that emerged in Wuhan city affected people's daily lives by becoming a pandemic?
- Besides health problems, in what other areas of people's daily lives has the pandemic had an impact?
- What does the fact that the pandemic affected the whole world in a short time tell you in terms of the relationship between where you live and other parts of the world?

Example 2: Addressing global warming through a sample text:

Global Warming and Its Impacts

Global warming is the increase in temperature because of the elevation of the amount of greenhouse gases (e.g., carbon dioxide, methane, chloro fluoro carbons) in the atmosphere because of human activities. According to scientific predictions, in the following years the countries that will be affected most from possible climate changes due to global warming include Afghanistan, Bangladesh, Costa Rica, Ethiopia and Kenya, among others. These countries are under-industrialized and do not have a significant share in the emission of greenhouse gases that create global warming.

Answer the following questions considering the sample text above.

- How are the under-industrialized countries affected by global warming even though they do not significantly contribute to the occurrence of global warming?
- How do people on earth need to act to overcome global warming?
- In what ways do the results of global warming affect your daily life?
- In what other areas can global warming, which is a climate problem, lead to problems?
- What roles can you play as an individual in the fight against global warming?

Example 3: Addressing migration through a sample text:

Migration and Its Impacts

Migration is the movement of spatial change that human beings have carried out for various reasons throughout the historical process. Today, migrations occur in many parts of the world to different regions for a variety of reasons (e.g., drought, civil

war, financial crises). A current example for these migration movements is Europe. Migrating because of internal turmoil and various economic reasons, many people from the North African countries such as Libya, Algeria, Lebanon seek refuge in European countries where they intend to live better lives. In European countries that are inundated with migrant flows from different countries, social-political problems such as increasing anti-immigrant and racist acts and economic problems such as low-cost labor, illegal employment, increase in rents and housing costs are encountered.

Answer the following questions considering the text above.

- What does carrying the political and economic problems from different countries to others through migration tell you about the interaction between regions around the world?
- What impression do the different effects of migration have on you as a relocation movement?
- What other problems might occur in areas exposed to mass migrations?
- In what ways would a mass migration movement to your own living space affect your life?
- In the forthcoming years, what other reasons might lead to mass migration movements in the world?

Example 4: Addressing economic crises through a case study:

2008 Global Economic Crisis

In 2008, the economic crisis in the USA caused by the real estate sector impelled some banks to fail in the country. The failure of the banks affected other sectors, which led to crises even on a broader scope. This crisis dispersed first to European countries and then to the whole world. This crisis that emerged in 2008 became the first global scale economic crisis that spread to the whole world unlike previous crises.

Answer the following questions considering the text above.

- How did the economic problems arising in the real estate sector in the USA affect the other sectors?
- Even though the economic crisis emerged in the USA, what does its expansion to the entire world mean in terms of the financial relations among countries?
- Do you think that the economic crises in underdeveloped countries (e.g., Afghanistan, Somalia, Kenya, and Ethiopia) will spread to the whole world in the same manner?
- In what other fields can economic crises have an impact?
- How might a global economic crisis affect your country and your life?

In the sample texts above, the skills related to the dynamically expanding character, the border-crossing nature, the need for global cooperation for their solution, their effects on daily life, their multidimensional character, and the awareness of individual roles towards their solution are interrogated by directing questions about world problems.

CONCLUSION, DISCUSSION AND SUGGESTIONS

Investigating the reflection of world problems on national educational literature and the state of these approaches in the curriculum (Social Studies Course Curriculum and Geography Course Curriculum, 2018), it is seen that in both curricula issues related to world problems appear to be significantly covered. Yet, in the context of the global age we live in, it can be said that it offers a structure that is open to development in terms of gaining the skills that have been put forward before.

Emphasis on the solution of world problems have been found in the learning outcomes of the curricula. Learners can fully grasp the complex problems and provide solutions only by understanding the nature of the world problems and the impact of globalization on the spread of these problems. Therefore, it is thought that the ideas put forward as a result of this study might provide a valuable framework in understanding the complex structure of world problems, in developing suggestions for the solution of these problems, and in preparing learners for the multidimensional, complex structure of 21st century's world.

As experienced in the global pandemic example, world problems have been observed to become an actor that affects the daily lives of humans deeply. This condition necessitates developing life skills about the impacts of world problems on everyday life. From this perspective, the fundamental approaches identified in this study (Figure 2) provide a critical resource for theoretical and practical studies. They allow world problems to be addressed with a skill-based approach and to develop these skills of students.

The need to implement world problems in curricula with a universal approach has been stated in previous research (Bell, 2004; Uymaz, 2021: 63). This need is partially fulfilled after world problems entered the curricula on a worldwide basis. On the other hand, the handling of global scale problems mandates global collaboration. Hence, to overcome global problems it is necessary to develop the global perspectives and skills of children (Marshall, 2009). The approaches outlined in this study yield a theoretical framework in enabling learners to explore the global nature of world problems.

Globalization and mutual inter-dependence attribute world problems a global quality, and with this aspect, they require a common solution (Karvankova et al., 2015: 9). In addition, the world is faced with unique challenges that are impossible for a unilateral solution at an unprecedented rate ever (Ukpokodu, 2020:4; United Nations, 2015). To be able to take steps for the mutual solution, students first need to become aware of the structures that make world problems a mutual concern for them. In this regard, the approaches outlined in the study are expected to give individuals an important awareness in the name of a shared solution.

Türk & Atasoy (2020) mention the value of a global perspective that provides links between the local and the global and that enables to comprehend the world as a whole that affects each other during the global awareness education. World problems are one of the main problems facing humans and an important element of global awareness education. Therefore, it is expected that the approaches suggested in this study might facilitate the construction of a holistic perception pertaining to world problems and therefore to the world in students by inquiring about the local effects of problems and the ways they become globalized.

Özey (2001) emphasizes that to be able to provide solutions to world problems, these problems should be well known. In recent years, secondary school students at different grade levels have been determined to possess different ideas about the problems they consider to be a priority for the world and the sources of information about the problems. Similarly, it has been identified that students have a certain level of opinion about what world problems are, their reasons and consequences, and their solution (Durmuş & Çolak, 2021; Palaz & Akbaba, 2018). Besides, individuals are simultaneously informed about the newly emerging or existing problems in the world by means of advanced telecommunication devices and web-based social media. Thus, it is of great importance for students to organize this information flow about world problems that they receive both in the educational context and through various mass media tools. In this respect, the approaches outlined in the study are thought to provide an important frame in promoting a systematic perspective towards world problems. Considering the study of the literature and the reflection of world problems on the curriculum, the following recommendations can be made for the curriculum, and therefore, for educational practices.

Similar theoretical discussions about the education of world problems can be conducted in the global world we are in. The approaches towards world problems (Figure 2) can be implemented in the curricula (Social Studies Course and Geography Course Curriculum) among the considerations to be taken into account in order to guide the education of world problems and especially global problems. The approaches identified might be included in the curricula as learning outcomes. In this

way, these approaches might be fostered to become life skills through appropriate examples. When these approaches are considered as learning outcomes, they might be expressed as outcomes such as “Discovers the factors that make the problems globalized,” “Discusses the individual roles in the creation of global problems,” “Recognizes his/her own role in the solution of global problems,” “Realizes the value of cooperation in the solution of global problems,” “Makes sense of the effects of global problems in the local living space,” “Evaluates global problems in terms of their effects on his/her country,” “Realizes the dynamically expanding structure of the problems.” The global effects of the projections over climate based on scientific data, the future risk society prediction, the possible changes in manufacturing types in the economy indicate that a world with much more complex problems awaits today’s young people. Despite this, neither the weekly course time of Social Studies and Geography, nor the coverage allocated for the world problems in the relevant curricula allows for the addressing of all skills regarding world problems. In this respect, it can be considered to expand the course hours and achievements related to world problems, or even to treat these issues as a separate course. Practical studies can be carried out on the effects of the approaches presented in this study on students’ attitudes to world problems and responsibility awareness.

DÜNYA SORUNLARININ DOĞASINA UYGUN EĞİTİM ARAYIŞI: SOSYAL BİLGİLER VE COĞRAFYA EĞİTİMİ İÇİN TEORİK BİR ÇERÇEVE

Hakan TÜRK^{ID}

GİRİŞ

Sorun belli bir süreç içinde insan hayatını doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen, insan veya doğal ortam kaynaklı olaylar olarak tanımlanabilir (Özgen, 2012). Günümüzde yeryüzünde yaşanan sorunlara karşı iki temel kavramsallaştırma bulunmaktadır. Bunlardan ilki dünya sorunları, ikincisi ise küresel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya sorunları için yapılan tanımlamalara bakıldığında; dünyadaki canlı hayatını etkileyen sorunların tümü (Özey, 2001) ve tüm insanlığı ortak olarak ilgilendiren sorunların tamamı (Demirkaya, 2016) olarak ifade edilmektedir. Küresel sorunlar için yapılan tanımlar ise etki alanı itibarıyla ulusal sınırların ötesine taşınmış, çözümü için ülkelerin tek başına yetersiz kaldığı ve ortak çözüm gerektiren sorunlar olarak ifade edilmektedir (Bhargava, 2006; UN, 2017; Arslangilay, 2017). İlgili tanımlamalara bakıldığında dünya sorunlarının dünyada bulunan tüm sorunlara vurgu yapan ve yerel, bölgesel ile küresel ölçekli tüm sorunları kapsayan daha geniş bir anlam içerdiği görülmektedir. Küresel sorunlar ise yerel ölçekli olanları dışarda bırakıp, küresel ölçekte etki gösteren sorunlara vurgu yaptığı için daha dar bir kapsama sahiptir. Alan yazında söz konusu iki kavramın aynı anlamda kullanılmasının yanında farklı anlamlarda kullanıldığı da görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda, küresel sorunlar kavramı daha fazla tercih edilmektedir. Bu çalışmada yerel bir sorunun küresel ölçekli bir sorun haline gelmesini sağlayan ilişkileri tartışmak, ilgili sorunların eğitimine yönelik yaklaşım geliştirebilmek ve dolayısıyla daha geniş çerçeveden bakabilmek amacıyla, kapsayıcı bir tanım sunan dünya sorunları kavramı tercih edilmiştir.

Dünya sorunları tarihsel süreçten günümüze kadar varlığını sürdürürken, türleri veya özellikleri içinde bulunan zamana uyumlu olarak değişiklik gösterebilmektedir. Nitekim günümüze kadar kimi sorunlar ortadan kalkarken, kimi sorunların varlığını devam ettirdiği ve yaşanan çağa özgü yeni sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Hâlihazırda toplumlar çeşitli alanlarda etkili olan ve günümüz dünya sorunları olarak adlandırılan irili ufaklı birçok güncel sorunla yüzleşmek zorundadır. Karşı karşıya olduğumuz sorunlara; iklim değişimi, kitlesel göçler, terör, çevre sorunları ve bu sorunların beraberinde getirdiği birçok farklı sorun gösterilebilir. Dünyadaki sorunların genel çerçevesine baktığımızda ise bunların; nüfus sorunları, göç ve göçlerle ilgili sorunlar, terör sorunları, doğal kaynakların sınırlılığına ait sorunlar, su sorunları, insan hakları temelinde yer alan sorunlar, siyasi sorunlar, enerji sorunları, sağlık sorunları, çevre sorunları ve doğal afetler ile iklim değişimi gibi sorunlar etrafında kümelendiği görülmektedir (Akengin & Dölek, 2018; Demirkaya, 2016; Özey, 2001; Özgen, 2012).

Karakteri açısından incelendiğinde; dünya sorunlarının ortaya çıkışı, gelişimi, yayılışı ve sonuçları bakımından iç içe geçmiş karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Örneğin Türkiye'nin sınır komşusu olan Suriye'nin bir iç meselesi olarak ortaya çıkan çatışmaların, geniş çaplı bir iç savaşa dönüşüp, ülkeyi güvensiz bir ortam haline getirdiği bilinmektedir. Bu durum Türkiye de dahil olmak üzere Suriye'den çeşitli ülkelere yapılan kitlesel göçlere sebep olmuştur. Türkiye açısından ele aldığımızda bu göçlerin, öncelikle yoğun mülteci göçü alan illerimizde olmak üzere çeşitli ekonomik, sosyal sorunlara ve eğitim sorunlarına yol açtığı bilinmektedir (Ertekin, 2019; Karasu, 2018; Taş & Tekkanat, 2018). Örnek sorun üzerinden incelendiğinde; öncelikle Türkiye olmak üzere, bölgede yer alan çeşitli ülkelerde yaşayan insanlar kendi yaşam alanlarında mülteciler aracılığıyla Suriye iç savaşından etkilenmişlerdir. Bu durum söz konusu çatışmaları Suriye'nin iç meselesi olmaktan çıkarıp bölgesel bir sorun haline getirmiştir.

Konuya dünyanın en güncel ve etkileri her geçen gün çeşitli düzeyde hissedilen küresel ısınma açısından bakıldığında, sanayileşmiş ülkeler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden her gün atmosfere salınan sera gazı emisyonlarının atmosferin daha fazla ısınmasına ve çeşitli iklim sorunlarına yol açtığı bilinmektedir. Sera gazı emisyonlarının etkisiyle oluşan ısınma küresel ölçekte etki göstererek, emisyon üretiminde ciddi pay sahibi olmayan alanları da etkilemektedir (Tuncel, 2017). Dolayısıyla küresel ısınmanın tetiklediği ve iklim değişimine bağlı ortaya çıkan sorunlar, ortak atmosfer aracılığıyla henüz sanayileşmeyi bile gerçekleştirememiş, küresel ısınmanın oluşumunda önemli bir role sahip olmayan geri kalmış ülkelerde de etkisini gösterebilmektedir. Bu etki, söz konusu ülkelerde sorunlarla mücadele kapasitesi gelişmiş ülkelere kıyasla kısıtlı olduğu için daha yıkıcı etkilere yol açabilmektedir. Sonuç itibarıyla bakıldığında bugün ve gelecekte iklim kökenli bir sorunun çok daha karmaşık yapıda sosyal, siyasi ve ekonomik sorunları tetiklemesi olası görülmektedir. Benzer şekilde, bu sorunlara en güncel örnek olarak içinde bulunduğumuz salgın (COVİD-19) süreci gösterilebilir. 2019 yılının Aralık ayında Çin'de (Wuhan) ortaya çıkan ve kısa süre içerisinde bir salgın haline gelerek tüm dünyayı etkisi altına alan virüs, an itibarıyla (2021) üstesinden gelmek için dünya toplumlarının yoğun mücadele ettiği bir sorundur. Bir sağlık problemi olarak ortaya çıkan salgın, küresel ölçekte ekonomiden siyasete, ulaşımdan eğitime kadar bir dizi başka sorunun oluşmasına ve derinleşmesine sebep olmuştur.

Söz konusu örneklere detaylı bakıldığında; dünyanın herhangi bir noktasında ortaya çıkan sorunların kısa süre içerisinde nasıl bölgesel veya küresel bir ölçeğe dönüştüğü, dünyayı ne denli değişime zorladığı açıkça görülmektedir. Ayrıca bu sorunlar ortak geleceği açısından ne tür riskler barındırdığı konusunda, insanoğlu için önemli işaretler vermektedir. Bu yönüyle içinde bulunduğumuz küresel toplumun bütünleşik yapısını ve bu yapının dünya sorunlarının gelişimindeki etkisini anlamak konusunda bir zorunluluk oluşturmaktadır. Öte yandan bu sorunları dünyanın bizden uzak bir köşesinde varlığını sürdüren bir sorun olarak değil, günlük yaşantımıza etki eden ve onu şekillendiren, bu yönüyle tüm dünyayı değişime zorlayan bir olgu olarak algılamayı gerektirmektedir. Ayrıca gelecek yıllarda benzer veya farklı tür sorunların oluşma ihtimaline karşı, bu konuların bireyler için bir yaşam becerisi olma zorunluluğu adına uyarılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde dünya sorunlarının mevcut durumu, söz konusu sorunlara yönelik eğitim ortamının düzenlenmesi ve içinde bulunduğumuz çağa uygun yaklaşım ve becerilerin geliştirilmesi noktasında eğitim araştırmacılarına önemli sorumluluklar yüklemektedir. Özellikle hâlihazırda, dünya sorunlarına dair konuları içeren sosyal bilgiler ve coğrafya dersi öğretim programlarının geliştirilmesi, bu konuların eğitim ortamına aktarılması açısından ilgili alandaki araştırmacılara önemli görevler yüklerken yeni fırsatlar da sunmaktadır. Alan yazında dünya sorunlarının türlerine, sebep ve sonuçlarına ilişkin doyurucu miktarda veri olduğu için, bu çalışmada söz konusu konular çalışmanın dışında tutulmuştur. Bununla birlikte dünya sorunlarının eğitim ortamına aktarılmasında kullanılabilecek yaklaşımların geliştirilmesine ve becerilerin tanımlanmasına gayret edilmiştir. Bu unsurlar dünya sorunlarının doğası ve içinde bulunduğumuz küresel çağın gereksinimleri bağlamında ele alınmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı dünya sorunlarının doğasına uygun eğitim amacıyla, içinde bulunduğumuz küresel çağın ihtiyaçlarına cevap veren beceri temelli teorik yaklaşımlar belirlemektir. Çalışma üç temel araştırma sorusu etrafında ele alınmıştır.

- Dünya sorunlarını karakterize edebilecek temel ortak yapılar nelerdir?

- Öğretim programlarında (SBDÖP ve CDÖP, 2018) dünya sorunları nasıl ele alınmıştır.
- Küreselleşme ve dünya sorunlarının temel karakterleri bağlamında, bu sorunların eğitimine yönelik nasıl bir yaklaşım geliştirilebilir?

KURAMSAL ÇERÇEVE

Alan Yazına Genel Bir Bakış

Dünya sorunları insanlığın ortak düşmanı olarak ortada durmaktadır ve her geçen gün daha karmaşık hale gelmektedir. Bu yönüyle dünya sorunları küresel endişenin başat aktörlerinden biri durumundadır. Dolayısıyla söz konusu sorunlar insanoğlunun karşısında önemli bir meydan okuma olarak yer almaktadır (Türk & Atasoy, 2021). Tüm insanlığı etkileyen yapısı nedeniyle bu sorunların nasıl ele alınacağı konusu ise 21.Yüzyıl için önümüzde duran önemli bir sorgulama konusudur (Bhargava & Gürkan, 2006: 411).

Dünya sorunlarına yönelik ilgi, eğitim çalışmalarında kendine geniş bir yer bulmaktadır. Bu konuların küreselleşme olgusu ile birlikte eğitim alanında yeni yaklaşımların gelişmesine zemin hazırladığı söylenebilir. Nitekim küresel bilince vurgu yapan ve bireylere küresel sorumluluk tanımlayan alan yazın içerisinde, dünya sorunlarının ve buna yönelik çözüm arayışlarının varlığı önemli bir yer edinmektedir. Öyle ki farklı uluslarca bu sorunlara olan ilginin artması, küresel eğitim yaklaşımına verilen değerin artmasına sebep olmuştur (Açıkalın, 2010: 1227). Dolayısıyla farklı birçok araştırmacı, küresel eğitim için uygun temalar içerisinde dünya sorunlarına vurgu yapmaktadır (Kirkwood, 2011; Woollen, 1982). Benzer şekilde dünya sorunları küresel vatandaşlık eğitimine vurgu yapan çalışmalarda da ele alınmaktadır (Haigh, 2016; OXFAM, 2015; Türk & Atasoy, 2021; Zahabioun vd., 2013). Ayrıca uluslararası bir organizasyon olan OECD'nin PISA için dünya sorunlarına dair konuları öncelikli temalar haline getirdiği görülmektedir. Nitekim OECD'nin 2018 yılından itibaren göç, yoksulluk ve iklim değişikliği gibi sorunlar üzerinden öğrencilerin küresel yeterliliğini ölçeceğini ifade etmesi (Arslangilay, 2017; OECD, 2016) dünya sorunlarına dair kavrayışı küresel yetkinliğin önemli bir parçası olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda dünya sorunlarının tüm boyutlarıyla çağımızın önemli bir gerçeği ve 21.yüzyıl bireyleri için çeşitli yönleriyle kavranması gereken bir yaşam becerisi haline geldiği söylenebilir.

Ulusal alan yazın incelendiğinde, dünya sorunlarının üç tür yaklaşımla ele alındığı görülmektedir. İlk yaklaşımda başta coğrafya olmak üzere çeşitli bilim alanında uzmanlar dünya sorunlarının türlerine, özelliklerine, sebeplerine ve sonuçlarına yönelik çalışmalar yürütmüşlerdir (Baykal & Baykal, 2008; Kitapçı, 2017; Özey, 2001). İkinci yaklaşım eğitim alanında yapılan çalışmalarda görülmektedir. Bu alanda ise; farklı sınıf düzeylerinde öğrenciler ile öğretmen adaylarının veya öğretmenlerin çeşitli açılardan dünya sorunlarına dair görüşlerinin alındığı, tutum veya algılarının değerlendirildiği çalışmalar yapılmıştır (Kan, 2009; Şeyihoğlu vd., 2018; Uymaz, 2021; Yazıcı, 2013; Yıldız vd., 2021). Üçüncü yaklaşım ise dünya sorunları kapsamında ele alınan konuların öğretime yönelik yürütülen uygulamalı çalışmalardır (Başarır, 2018; Egüz, 2017). Söz konusu çalışmaların alan yazında önemli bir eksikliği giderdiği görülmektedir. Bununla birlikte dünya sorunlarının doğası ve içinde bulunduğumuz küresel çağ bağlamında dünya sorunlarının öğretime, temel becerilerinin geliştirilmesine ve kazanımlarının oluşturulmasına yönelik yeni bakış açılarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Dünya Sorunlarına Dair Teorik Bir Çözümleme

Dünya Sorunlarının Doğası

Dünya sorunlarının, gerek sebepleri gerekse sonuçları açısından çok yönlü bir yapıya sahip olduğu ve alan yazında çoklu bakış açılarıyla ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla bu sorunlar geniş bir çalışma alanının konusu olmaktadır (Demirkaya, 2016:2; Kılıçoğlu vd., 2012). Bu nedenle söz konusu sorunların temel karakterlerini analiz etmek ve açıklamaya çalışmak oldukça güçtür. Diğer taraftan alan yazında söz konusu sorunların yapısına ilişkin ön plana çıkan yaklaşımlar, dünya sorunlarının

doğasını keşfetmede bizlere önemli veriler sunmaktadır. Dünya sorunlarının temel karakterlerini ele aldığımızda en fazla öne çıkan özelliklerden biri, önemli bir kısmının ülke sınırlarını aşan bir etki alanına sahip olmasıyla ilgilidir. Söz konusu özelliği bu sorunları dünyanın tümüne ait bir mesele haline getirmektedir. Nitekim birçok araştırmada dünya sorunlarının ulusal sınırların ötesinde etkiye sahip olan yönüne vurgu yapılmıştır (Demirkaya, 2016; Özgüç & Tümertekin, 2004; Turan, 2009; UN, 2017). Bu özelliği, dünyada var olan hiçbir toplumun dünya sorunlarından izole kalamayacağına ve bu sorunlardan çeşitli ölçülerde etkileneneğine dair önemli bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Dünya sorunlarının hangi ülke veya toplumlarda daha fazla yıkıcı olacağı konusu ise sorunların türüne ve sorunla mücadele eden ülkelerin yapısına bağlı olarak değişmektedir.

Dünya sorunlarının temel karakterlerine ilişkin başka bir özellik bu sorunların karmaşık ve çok boyutlu yapısı ile ilgilidir. İçinde yaşadığımız çağda çevre, sağlık, ekonomik çatışmalar ve uluslararası krizler, küresel ölçekte gittikçe bütünleşen bir yapı oluşturmaktadır (Carlsson, vd., 2005). Söz konusu bütünleşmenin gücünü her geçen gün arttırdığı söylenebilir. Şüphesiz bu durumun oluşması, dünyanın içinde bulunduğu durumla doğrudan ilişkilidir. Nitekim son dönemlerde dünyamız sosyal, siyasi, ekonomik ve ekolojik alanda daha önce benzeri görülmeyen düzeyde radikal değişimlere uğramaktadır (Türk & Atasoy, 2020: 2). Dünyanın içinde bulunduğu çok boyutlu karmaşık yapı dünya sorunlarının karakterini de etkilemektedir. Dolayısıyla dünya sorunları birbirinden soyutlanması pek mümkün olmayan sebep ve sonuçlar ağıyla birbirine bağlanmaktadır. Günümüz dünya sorunları, tarihsel süreç içerisinde insanlığın en karmaşık sorunları olarak tanımlanmaktadır (Tuazon & Claveria, 2015: 7). Hatta tarih boyunca insanoğlu iklim değişimi, terörizm veya salgın hastalıklar gibi daha önce küresel ölçekte etkili bu denli sorunlarla karşı karşıya kalmamıştır (Gibson vd., 2008: 21). Bu bağlamda düşünüldüğünde günümüz neslinin tarih boyunca özellikle küresel düzeyli sosyo-ekonomik, politik ve demografik sorunlar ile ciddi anlamda yüzleşecek ilk nesil olması beklenmektedir (Orozco vd., 2007). İçinde bulunduğumuz salgın (COVID-19) süreci de sorunların çok boyutlu karmaşık yapısının anlaşılması açısından güncel bir örnek sunmaktadır. Kökeni itibarıyla bir sağlık problemi olan küresel salgının, ekonomiden siyasete, sosyal sorunlardan eğitim sorunlarına kadar bir dizi başka alanda sorunun oluşmasına ve derinleşmesine sebep olduğu bilinmektedir. Hatta dünyada birçok alanda paradigma değişiminin oluşmasına sebep olduğu tartışılmaktadır. Bu yönüyle COVID-19 salgınının dünya sorunlarının çok boyutlu ve karmaşık yapısına önemli bir örnek olduğu söylenebilir. Diğer yandan salgın süreci küresel toplumda ciddi zararlara yol açmakla birlikte insanoğlu için, daha önce hiç olmadığı kadar birbiriyle bağlantılı olduğu konusunda önemli bir farkındalık sunmaktadır (Yoon, 2020).

Dünya sorunlarının yapısına ilişkin ön plana çıkan bir başka husus da bu sorunların dinamik genişleyen bir yapıya sahip olmasıdır. Dünyanın herhangi bir bölgesinde mevcut halde var olan ya da aniden gelişen bir sorun, çeşitli yollar aracılığıyla yerelden ulusal ölçeğe, bölgeselden küresel ölçeğe kadar etki sahasını genişletip ortaya çıktığı alanın sınırlarını aşmakta, hatta tüm dünyaya yayılabilmektedir. Örneğin; daha önce yerel ölçekle sınırlı olan çevre kökenli birçok sorunun, zamanla bölgesel ve küresel ölçeğe ulaştığı bilinmektedir (Tümertekin & Özgüç, 2004: 423). Genel olarak dünya sorunlarının ortaya çıktığı alanda daha fazla etkide bulunmakla birlikte yerel, bölgesel ve dünyanın geneline yönelik bir etki ortaya çıkarması beklenmektedir. Dünya sorunlarının genişleyen etkisine dair bu dinamik yapı çoğu sorun için geçerli olsa da içinde bulunduğumuz salgın süreci, tersi durumlara da örnek oluşturmuştur. Nitekim salgının ortaya çıktığı Çin'den kilometrelerce uzakta olan İtalya, İngiltere, ABD ve başka diğer ülkelerin salgının kaynağı olan Çin'e göre salgının çeşitli olumsuz etkilerinden daha fazla etkilendiği bilinmektedir. Dünya sorunlarının bir kısmı küresel karakter kazanırken bazı sorunların yerel ölçekte sınırlı kalması ise olasıdır. Bu durum şüphesiz söz konusu sorunların türü ve yapısal özellikleri ile ortaya çıktığı alanın küresel entegrasyonu ve küresel düzeyde oynadığı rol ile yakından ilişkilidir. Bu sorunlardan küresel ölçekte etkili olanlar tüm insanlığı doğrudan ilgilendirirken yerel ölçekte olanlar ise sonuçları itibarıyla haberleşme ve iletişim araçları vasıtasıyla insanlığa ulaşmaktadır (Akengin, 2018: 14).

Küreselleşmenin Dünya Sorunları Üzerindeki Etkisi

Küreselleşme ve dünya sorunları arasındaki ilişkiyi anlamak ve keşfetmek için ilk olarak çağımızın en önemli olgularından biri olan küreselleşmeyi analiz etmek gerekmektedir. Çünkü küreselleşme dünyanın işleyiş biçimi ve içinde barındırdığı küresel

toplumu anlamak açısından en güçlü olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Myers, 2006: 123). Dolayısıyla dünya sorunlarını küreselleşme perspektifinden ele almak, söz konusu sorunların anlaşılması ve eğitim ihtiyaçlarını keşfetmek açısından bize önemli bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Birçok alanda ele alınan, çoğu araştırmaya konu olan ve hakkında sıkça tanımlamalar yapılan küreselleşme çok boyutlu bir olgudur. Bununla birlikte söz konusu olgu özünde, dünyanın bütünleşmesine atıf yapmaktadır (Morin, 2003). Bu bağlamda düşünüldüğünde küreselleşme, dünya üzerinde var olan ülke ve toplumların ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel etkileşimlerinin yoğunlaşmasına, birbirlerini etkileme gücünün artmasına ve tek bir bütüne doğru evrilmesine yol açmaktadır. Ayrıca insanların, malların, teknolojinin, fikirlerin ve başka diğer unsurların sınırları aşan bir şekilde dünyada dolaşmasına imkân vermektedir (Appadurai, 1999; Yeşilyurt, 2020: 428). Bu durum dünyanın herhangi bir köşesinde var olan bir olay veya olgunun tüm dünyaya ait bir konu olmasına olanak tanımaktadır. Diğer olay veya olgularda olduğu gibi sorunlar da benzer yolları kullanarak küreselleşebilmektedir. Tarihsel sürece bakıldığında, dünyanın herhangi bir alanında meydana gelen ekonomik, bilimsel veya teknolojik gelişmelerin ortaya çıktığı alanın dışında yer alan sahalara etkilediği bilinmektedir (Çınar, 2009: 15). Bu yönüyle ele alındığında dünyanın herhangi bir alanında meydana gelen bir gelişmenin tüm dünyaya yayılması, günümüze özgü bir konu değildir. Bununla birlikte küreselleşme ülkeler ve toplumlar arasındaki bağlantıları arttırarak, bu etkilenmenin daha hızlı gelişmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla küreselleşmeyi dünya sorunlarının tek sorumlusu olarak ifade etmek çok gerçekçi olmamakla birlikte, küreselleşmenin özellikle bu sorunların dinamik genişleyen yapısının gelişmesinde, yayılım hızının artmasında ve sınırları aşan bir yapıya sahip olmasında önemli rol oynadığı görülmektedir. Özellikle küreselleşmenin ortaya çıkardığı karşılıklı bağımlılık ilişkileri aracılığıyla dünya problemlerinin küresel ölçeğe taşındığı ifade edilmektedir (Karvankova vd., 2015: 9). Bununla birlikte küreselleşmenin güçlenmesinde de rol oynayan sahip olduğumuz gelişmiş ulaşım ve haberleşme araçları dünyanın herhangi bir bölgesinde gelişen bir sorunu hem fiziksel hem de psikolojik etkileriyle dünyaya yayabilmektedir. İçinde yaşadığımız salgın süreci bunun önemli bir örneğidir. Yalnızca günümüzün sorunu olmayan salgın hastalıklar tarih boyunca insanlığın önemli sorunları arasında yer almıştır. Bununla birlikte gelişen ulaşım ağları ve beraberinde getirdiği küresel insan hareketliliği nedeniyle salgınların yayılma hızı her geçen gün artmaktadır (Bakırcı, 2020).

Sonuç olarak bakıldığında bazı yerel sorunlar, küreselleşmenin ülkeler ve toplumlar arasında kurduğu bağlar sayesinde hızlıca küresel boyuta taşınabilirken, fiziki olarak küresel boyuta taşınmayan sorunlar da en azından psikolojik etkileri açısından küresel bir ölçeğe ulaşmaktadır. Öyle ki dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen bir gelişme medya aracılığıyla tüm dünyaya yayılarak küresel düzeyde tepkilere yol açabilmektedir (Kan, 2009). Bu durum yakınımızda veya uzağımızda var olsun, doğrudan etkilesin veya etkilemesin her birey için dünya sorunlarının ortak sorunumuz olduğu ve bugün olduğu gibi gelecekte de hayatımızın bir parçası olacağı konusunda bizlere önemli işaretler sunmaktadır. Bu yönüyle söz konusu sorunları, bizim için ortak sorun haline getiren yolları keşfetmemizi zorunlu kılmaktadır.

Dünya Sorunlarının Öğretim Programlarına Yansımaları

Öğretim programları bir konunun çeşitli boyutlarıyla eğitim ortamına aktarılması için gerekli olan yöntem ve stratejilere yön veren bir bakış açısı sunmaktadır. Bu yönüyle eğitim uygulamalarına kılavuzluk eden öğretim programlarının özellikle de öğrenme hedeflerini ifade eden kazanımların değerlendirilmesi önemlidir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Öğretim programı ele alındığında programa yön veren ve programın temel yaklaşımlarını belirten özel amaçlar kısmında ifade edilen; “Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri”, “Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları”, “Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri” olarak ifade edilen özel amaçlar dünya sorunlarına verilen önemi göstermesi,

temel beceri ve kazanımlara yön vermesi açısından önemlidir. Öyle ki 27 temel beceri arasında yer alan “Çevre okuryazarlığı” öğretim programında dünya sorunlarına ilişkin konuların beceri düzeyinde temsil edildiğini göstermektedir. Programın çıktılarını ifade eden kazanımlara bakıldığında, dünya sorunlarına ilişkin konuların daha geniş temsil edildiği görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında (MEB, 2018) yer alan kazanımlar içerisinde, dünya sorunları ile ilgili olan kazanımlar Tablo 1’de ele alınmıştır.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Dünya Sorunlarına Dair Kazanımlar

Sınıf Düzeyi	Öğrenme Alanı	Kazanım
4	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
		“Öğrencinin yaşadığı çevrede karşılaşma olasılığı olan doğal afetlere öncelik verilir”
		“Deprem çantası hazırlığı konusuna değinilir”
5	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.
		5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder. “Yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakların önemi vurgulanır”
7	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
7	Küresel Bağlantılar MEB, 2018	7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.
		“Küresel iklim değişimi, doğal afetler, açlık, terör ve göç konuları ele alınacaktır”
MEB,2018		

Tablo (1) incelendiğinde SBDÖP’ de (2018) tüm sınıf düzeylerinde dünya sorunları kapsamında ele alınabilecek toplam 6 kazanıma (% 6) yer verildiği görülmektedir. Bu kazanımların “İnsanlar, yerler ve çevreler”, “Üretim, dağıtım ve tüketim” ile “Küresel bağlantılar” öğrenme alanlarında yer aldığı görülmektedir. Kazanımların üçü doğal afetler, biri doğal kaynak kullanımı, biri göç konusunda olmak üzere, toplam beş kazanım dünya sorunlarının nedenleri ve sonuçlarının anlaşılması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bir kazanımda ise öğrencilerden bu sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirmeleri beklenmektedir. Bakıldığında SBDÖP’de (MEB, 2018) yer alan dünya sorunlarına yönelik kazanımların doğal afetler ve özellikle yakın çevrede bulunan doğal afetlere odaklanması, yakından uzağa öğretim ilkesinin hayata geçirilmesi açısından önemlidir. Ayrıca öğrencilerin çözüm yolları geliştirmesi beklenen sorunların, günümüzde yaygın sorunlar arasından seçilmesi de (Küresel iklim değişimi, doğal afetler, açlık, terör ve göç) sorunların öğretiminde güncelliğin ön plana çıkarılması açısından önemli görülmektedir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı

Öğretim programı ele alındığında programın temel felsefesi ve genel amaçları kısmında 15 amaç arasında ifade edilen; “İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi becerileri kazanması”, “Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama ve bu değerlere sahip çıkma bilinci geliştirmesi”, “Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci kazanması”, “Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması”, “Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirmesi”, “Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavraması”, “Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi” olarak ifade edilen amaçlar öğretim programında dünya sorunlarına ilişkin temalara örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu amaçlar kapsamında oluşturulan kazanımlar alanında da dünya sorunlarına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Coğrafya dersi öğretim programında (MEB, 2018) yer alan kazanımlar içerisinde, dünya sorunları ile ilgili olan kazanımlar Tablo 2’de ele alınmıştır.

Tablo 2: Coğrafya Dersi Öğretim Programında Dünya Sorunlarına Dair Kazanımlar

Sınıf Düzeyi	Ünite	Kazanım
9	Çevre ve Toplum	9.4.2. Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimleri sonuçları açısından değerlendirir.
		“Örnek olaylardan hareketle insanın atmosfer, litosfer, hidrosfer ve biyosfer üzerindeki etkilerine yer verilir”
		“İnsanların doğal ortam üzerinde gerçekleştirdikleri değişimlerde, doğaya karşı duyarlı olmalarının gerekliliği vurgulanır”
10	Beşeri Sistemler	10.2.8. Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımda bulunur.
		çıkarımlarda bulunur.
		“Tarihteki önemli Türk göçlerinin sebepleri üzerinde durulur”
		“Güncel mülteci göçlerine yer verilir”
		10.2.9. Türkiye’deki göçleri sebep ve sonuçları açısından değerlendirir.
		“Cumhuriyet’ten günümüze gerçekleşen iç ve dış göçlerin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerine yer verilir”
10	Çevre ve Toplum	“Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan topluluklara karşı saygılı ve paylaşımcı bir tutum sergilemenin gerekliliği vurgulanır”
		10.2.10. Göçün mekânsal etkilerini Türkiye’den örneklerle açıklar.
		10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.
		10.4.2. Afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir.
		10.4.3. Türkiye’deki afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir.
		10.4.4. Afetlerden korunma yöntemlerini açıklar.
		“Farklı ülkelerde doğal afetlere karşı yapılan uygulamalara yer verilir”
		“Ülkemizde depremler başta olmak üzere, afetlere karşı bilinç oluşturma önemi üzerinde durulur”
		“Afetlerin meydana gelme sürecinde bireylere düşen sorumluluklara değinilir”
		11
11	Çevre ve Toplum	11.4.1. Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırır.
		11.4.2. Madenlerin ve enerji kaynaklarının çevre üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.
		11.4.3. Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenbilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder.
		“Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bireylere düşen sorumluluklar üzerinde durulur”
		11.4.4. Farklı gelişmişliğe sahip ülkelerdeki doğal kaynak kullanımını çevresel etkileri açısından değerlendirir.
		“Doğal kaynakların etkin kullanımında çevre planlamasının önemine değinilir”
		“Türkiye’den örneklerle yer verilir”
		11.4.5. Arazi kullanımına ilişkin farklı uygulamaları çevre üzerindeki etkileri açısından değerlendirir.
		11.4.6. Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder.
		“Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir”
“Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir”		
11.4.7. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.		
12	Doğal Sistemler	12.1.1. Doğa olaylarının ekstrem durumlarını ve etkilerini açıklar.
		12.1.2. Doğal sistemlerdeki değişimlerle ilgili geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunur.
		“Gelecekte, doğal sistemlerdeki değişimlerin canlı yaşamı üzerindeki olası sonuçlarına vurgu yapılır”
		“Çölleşme ve çölleşmeye karşı alınması gereken önlemler üzerinde durulur”
12	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	12.3.11. Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.
“Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye’den örneklerle ele alınır”		
12	Çevre ve Toplum	12.4.1. Doğal çevrenin sınırlılığını açıklar.
		“Beslenme halkası ve taşıma kapasitesi kavramları üzerinde durulur”
		“Sınırlı kaynak, tükenbilirlik, aşırı baskı, çevre sorunu ve doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) kavramlarının ilişkilendirilmesi sağlanır”
		12.4.2. Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamalarını karşılaştırır.
		“Çevre sorunlarının önlenmesinde insana düşen sorumluluğa yer verilir”
		12.4.3. Çevresel örgüt ve anlaşmaların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklar.
		12.4.4. Ortak doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditleri açıklar.
		“Doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditlere karşı duyarlı olmanın önemine vurgu yapılır”

MEB, 2018

Tablo 2 incelendiğinde Coğrafya Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) tüm sınıf düzeylerinde dünya sorunları kapsamında ele alınabilecek toplam 23 (% 15) kazanıma yer verildiği görülmektedir. Bu kazanımların “Çevre ve toplum”, “Beşeri sistemler”, “Doğal sistemler” ile “Küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler” ünitelerinde yer aldığı görülmektedir. Coğrafya dersi öğretim programında, dersin özel amaçları bağlamında doğal olarak SBDÖP’ye (MEB, 2018) kıyasla günümüz dünya sorunları kapsamında ifade edilebilecek konulara daha yüksek oranda yer verilmiştir. Ayrıca ilgili kazanımların çeşitli açıklamalarla çok yönlü bir şekilde ele alınmaya çalışıldığı görülmektedir. Söz konusu durum dünya sorunlarına yönelik kazanımların daha kapsamlı bir şekilde programa aktarılmasına imkân sunmaktadır. Programda yer alan kazanımlar doğal çevre sorunları, göç kaynaklı sorunlar ve enerji sorunları alanında yoğunlaşmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında öğretim programında yer alan kazanımların genel olarak, SBDÖP’de (MEB, 2018) olduğu gibi yakından uzağa ve güncellik ilkelerinin işe koşularak oluşturulduğu söylenebilir.

Dünya sorunlarının öğretim programlarına yansımaları mevcut haliyle önemli bir kazanımdır. Bu bağlamda çeşitli dünya sorunları için önemli bakış açılarını yansıtmaktadır. Ancak dünya sorunlarının doğası ve küreselleşmenin bu sorunların gelişimindeki etkisi açısından, özellikle küresel ölçekli sorunlar bağlamında yeni bakış açılarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Dünya Sorunlarının Eğitiminde Çerçeve Arayışı

Alan yazın ve öğretim programlarındaki kazanımlar ele alındığında; eğitim alanında dünya sorunlarına dair konuların ağırlıklı olarak türleri, sebepleri ve genel sonuçları üzerinden ele alındığı görülmektedir. Bu yaklaşımın önemli olmakla birlikte dünya sorunlarının doğası ve içinde yaşadığımız küresel çağ bağlamında eksik bir yaklaşımı oluşturduğu düşünülmektedir. Bu eksikliğin ne olduğu ve dünya sorunlarına yönelik eğitim yaklaşımının nasıl olacağı konusunda kesin bir yargıda bulunmak oldukça güçtür. Ancak bu yaklaşımların nasıl olması gerektiği konusunda bazı örnekler bulunmaktadır. Burada iki tür yaklaşım ele alınabilir. Birinci yaklaşım kaynağını dünya sorunlarının doğasından almaktadır. Bu bağlamda dünya sorunlarının temel karakterlerinin bilinmesi ve bunların gelişiminde küreselleşmenin etkisinin anlaşılması önemlidir. İkinci yaklaşım ise dünya sorunlarına dair konuları bir yaşam becerisi haline getirmek ile ilgilidir. Sorunlara birey merkezli bir bakış açısı kazandırmayı amaçlar. Nitekim Amerikan Kolejlere ve Üniversiteleri Birliği (AAC&U) öğrencilerin kendi hayatları ve küresel sorunlar arasında bağlantı kurup yerelden küresel sorumlu bir vatandaş olarak yetişmeleri konusunda tavsiyede bulunmaktadır (Bulut & Öksüzöğlü, 2021: 3; Nair vd., 2012). Diğer yandan OECD (2018) tarafından belirlenen “PISA Küresel Yetkinlik Çerçevesinde” öğrenciler için hazırlanan küresel yeterlilikle ilgili öğrenci anketinde ele alınan sorular şu şekildedir.

- “Karbondiyoksit emisyonlarının küresel iklim değişikliğini nasıl etkilediğini açıklayın?”
- “Üretim yapan ülkelerdeki tekstil fiyatları ile çalışma koşulları arasında bağlantı kurun”
- “İnsanların mülteci olmasının farklı nedenlerini tartışın”
- “Bazı ülkelerin neden diğer ülkelere göre küresel iklim değişiminden daha fazla etkilendiğini açıklayın”
- “Bir ülkeye ait ekonomik krizin küresel ekonomiyi nasıl etkilediğini açıklayın”
- “Ekonomik kalkınmanın çevresel sonuçlarını tartışın” (OECD, 2018).

OECD (2018) tarafından öğrencilere yönlendirilen sorular içerisinde geleneksel ele alınan sebep-sonuç odaklı yaklaşımın dışına çıkan ve dünya sorunlarının sınır aşan doğasını ve çok boyutlu karakterini de sorgulayan bir bakış açısının getirildiği görülmektedir. Söz konusu örnekler bize, dünya sorunlarına yönelik eğitimde bu sorunların sebepleri, sonuçları ve çeşitlerine odaklanan bir yaklaşımın dışında yeni bakış açılarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak dünya sorunlarına dair eğitime yön verilirken şu yaklaşımların önem kazandığı düşünülmektedir. Dikkat edilmesi gereken ilk konu, dünya sorunlarının dünyadaki tüm bireyler için günlük hayatta etkileri hissedilen bir aktöre

dönüşmüş olmasıdır. Bu bağlamda bireyler tarafından günlük hayata olan etkileri açısından sorgulanmalıdır. İkinci konu dünya sorunlarının dinamik genişleyen yapısıyla ilgilidir. Dünya sorunları ulusal sınırları aşarak tüm dünyaya yayılmakta ve insanoglunun ortak sorunu haline gelmektedir. Bu bağlamda söz konusu sorunları bizim için ortak sorun haline getiren yolların bilinmesi önem kazanmaktadır. Üçüncü konu dünya sorunlarının gelişimi ve çözümüne dair bilinç kazanılması ile ilgilidir. Dünya sorunları gelişimi ve üstesinden gelinmesi açısından kolektif bir yapıyı gerektirmektedir. Bununla birlikte sorunlara dair bireysel sorumluluk geliştirilebilmesi için söz konusu sorunların gelişim ve çözümünde bireysel rollerin tartışılması önem kazanmaktadır. Dördüncü konu sorunların yeryüzünde yaşandığı sahanın bireyler tarafından anlamlandırılması ile ilgilidir. Bireyler her ne kadar dünyanın çeşitli alanları ile etkileşim halinde olsalar da somut olarak deneyimledikleri yerel yaşam alanlarında hayatlarını devam ettirirler (Tekeli, 2009) ve yakın çevresiyle etkileşimde olan olay ve olguları daha kolay öğrenme eğilimindedirler (Catling, 2015; Öner, 2018). Bu durum şüphesiz dünya sorunları için de geçerlidir. Dolayısıyla dünya sorunlarının sebep ve sonuçları yerel yaşam alanı üzerinden anlamlandırılmalıdır. Ayrıca dünya sorunlarını küresel ölçeğe taşıyan ağların ve yolların keşfedilmesi önem kazanmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Bu araştırma geniş bir çalışma alanına sahip olan dünya sorunlarının çok yönlü bir analizini kapsamaktadır. Çalışmada dünya sorunlarının eğitim ortamına aktarılmasında kullanılmak üzere, eğitimcilere teorik yaklaşımlar sunulmaktadır. Ayrıca her geçen gün çok daha karmaşık sorunlarla yüzleşme olasılığı artan küresel toplum üyelerine, dünya sorunlarını analiz etmek için kullanacakları bakış açıları önerilmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni ve Veri Analizi

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımının ilkelerine göre oluşturulmuştur. Nitel araştırma kelime grupları, resimler ve imgeler gibi sayısal olmayan verilerin toplanmasına ve bunlardan sonuçlar çıkarılmasına dayalı bir araştırma yaklaşımıdır (Christensen vd., 2015). Çalışma nitel araştırma desenlerinden biri olan temel nitel araştırma ile desenlenmiştir. Temel nitel araştırmada araştırmacı araştırma konusuna uygun olarak hangi veri toplama araçlarını kullanacağını yönlendirebilir (Merriam, 2015). Bu bağlamda eldeki araştırma teorik bir çalışma olduğu için, veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılan konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini bu yollarla sonuçlar elde edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Çalışmada ele alınan veriler alan yazın taraması sonucunda dünya sorunlarının doğasına ve küreselleşme ile ilişkisine yönelik çalışmaların gözden geçirilmesiyle elde edilen ve kavramsal çerçevede tartışılan temalardan oluşmaktadır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi aracılığıyla değerlendirilmeye alınmıştır. Betimsel analizde bir çalışmada elde edilen veriler daha önce ortaya konmuş olan temalar bağlamında özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada dünya sorunlarının doğasına ilişkin konular ele alınırken betimsel analiz kullanılmıştır ve veriler daha önceki araştırmacıların ortaya koyduğu yaklaşımlar çerçevesinde yorumlanmıştır. Dünya sorunlarının eğitime ilişkin ortaya koyulan yaklaşımlar ise içerik analizi sonucu elde edilmiştir. Çünkü içerik analizinde araştırma için toplanan veriler derinlemesine analiz edilerek, önceden görünür olmayan tema ve boyutların ortaya çıkarılmasını mümkün olmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

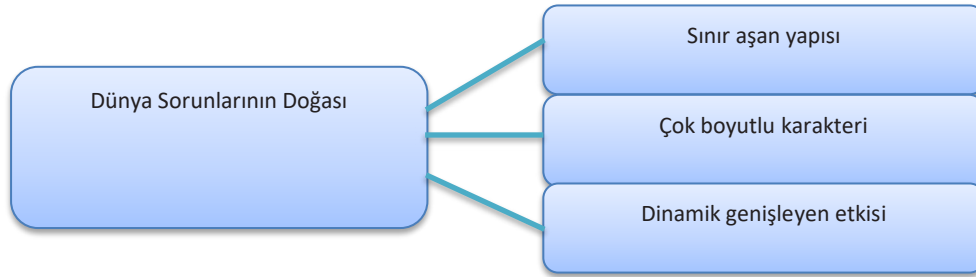
Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel bir araştırma için kavramsal çerçeve çalışmanın gerekliliğine, amacına ve boyutlarına ilişkin temel vurguların yapıldığı bölümdür. Bu çalışmanın kavramsal çerçevesi çeşitli araştırma sonuçları kullanılarak yapılandırılmıştır. Çünkü bir araştırma tasarımının temel ögesi durumunda olan kavramsal çerçeve (Maxwell, 2018; Robson, 2011) ortaya koyulan çalışmanın bir modelini oluşturmaktadır (Maxwell, 2018: 38). Bilimsel bir çalışmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanıp analiz edildikten sonra yorumlanması çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması kaygısına yöneliktir (Merriam, 2015).

Bu bağlamda çalışmanın kavramsal çerçevesi elde edilen verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanmasına yönelik açıklayıcı çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğine katkı sunmaktadır. Çalışmada dünya sorunlarına dair bilimsel ve kurumsal çalışmaların yanı sıra eğitim uygulamalarına yön veren öğretim programları (SBDÖP, CDÖP, 2018) ele alındığı için veri çeşitlenmesi yapılmıştır. Veri çeşitlenmesi araştırma konusunun anlaşılmasına yardımcı olacak çoklu veri kaynaklarının kullanımını içermektedir ve çalışmanın betimsel geçerliğine katkı sunmaktadır (Christensen vd., 2015).

BULGULAR VE YORUM

Ortak yapısı itibariyle ele alındığında, dünya sorunlarının yapısının üç temel karakter etrafında şekillendiği görülmektedir (Şekil 1). Bu özelliklerden ilki dünya sorunlarının sınır aşan yapısıdır. Dünya sorunları ulusal sınırları aşarak başka diğer ülkeleri etkisi altına alabilmektedir. Bu yönüyle uluslararası bir karaktere dönüşme eğilimindedir. İkinci özellik dünya sorunlarının çok boyutlu ve karmaşık yapısıyla ilgilidir. Bu sorunlar gerek sebepleri, gerekse sonuçları açısından tekdüze olmayan, birbirinden ayrılması pek mümkün olmayan bir yapıya sahiptir. Üçüncü özellik ise söz konusu sorunların dinamik bir yapıda olup, genişleyen bir etki sahasına sahip olmasıyla ilgilidir. Dünya sorunları çeşitli yollar ve ağlar aracılığıyla yerel ölçekten ulusala, bölgesel ölçekten ise küresel doğru genişleyen dinamik bir yapıya sahiptir.



Şekil 1. Dünya Sorunlarının Doğası

Küreselleşme olgusu dünya sorunlarının yapısını şekillendiren önemli bir role sahiptir. Küreselleşme ile birlikte dünya sorunlarının ulusal sınırları aşması kolaylaşmış, dinamik olarak genişleyen yapısı hızlanmış ve bu sorunlar daha karmaşık çok boyutlu bir hale dönüşmüştür. Tüm bu etmenler dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşayan insanlar için, dünya sorunlarının daha yakın hissedilmesine ve bu sorunlardan izole kalınamamasına sebep olmaktadır. Bu yönüyle dünya sorunları, tüm bireyler için günlük hayatta etkileri hissedilen bir aktöre dönüşmüştür. Dünya sorunlarının doğası ve küreselleşmenin bu sorunlar üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, söz konusu sorunların eğitim ortamına aktarılmasında şu yaklaşım ve becerilerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Dünya Sorunlarının Eğitiminde Ön Plana Çıkan Yaklaşım ve Beceriler

Sorunların Dinamik Genişleyen Yapısını Kavramak: Bu konu dünya sorunlarının dinamik yapısı ve genişleyen etki alanı ile ilgilidir. Dünyada ortaya çıkan veya varlığını sürdüren her yerel sorun küresel ölçekteki bir sorun olmaya adaydır. Bu bağlamda sorunların dinamik genişleyen yapısının bilinmesi gerekmektedir. Mevcut bir sorun ele alındığında ya da yeni bir sorun ortaya çıktığında bu sorunların hangilerinin genişleme potansiyeli taşıdığı, hangi yollar ve ağlar aracılığıyla yayıldığı ve etki alanını genişlettiğini dolayısıyla küreselleştiğini kavramak dünya sorunlarına yönelik eğitimin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Bu yaklaşım dünyadaki her bireyin bu sorunlardan izole olmadığına dair anlayış geliştirmesi açısından önemlidir.

Sorunların Sınır Aşan Doğasını Keşfetmek: Bu yaklaşım dünya sorunlarının ulus devlet sınırlarını aşarak uluslararası bir karakter kazandığını keşfetmek ile ilgilidir. Özellikle dünya sorunlarına dair ortak sorumluluk geliştirilmesi açısından önemli görülmektedir. Dünya sorunlarının çözümünde karşılıklı bağımlılığın, yani bir topluluk veya ulusun düzen ve refahının diğer toplumlarla ilişkili olduğunun kavranması açısından hayati bir role sahiptir. Bu bağlamda karşılıklı bağımlılığın bilinmesinin küresel ortak mücadelenin

gelişmesine olanak tanıyacağı düşünülmektedir. Küresel salgın süreci ulusal sınırların sorunların yayılmasını engellemek için ne kadar yetersiz kaldığının anlaşılması için önemli bir örnektir. Salgın sürecinde ulusal sınırların kontrolü yoluyla ülkeler için salgının yayılışı nispeten yavaşlatılsa da iklim değişimi, ekonomik kriz vb. sorunların sınırları daha kolay aştığı bilinmektedir.

Sorunların Çok Boyutlu Karakterini Kavramak: İçinde yaşadığımız çağda ekonominin, siyasetin, sosyal yaşamın ve çevrenin bu denli bütünleşmesi dünya sorunlarının yapısını da biçimlendirmektedir. Dolayısıyla dünya sorunları hem sebepleri hem de sonuçları itibarıyla çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu durum dünya sorunlarını ele alırken onları yalnızca tek boyutuyla ele almanın yeterli olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla eğitim ortamında ele alınırken sorunların sosyal, siyasi, ekonomik ve çevresel yönüyle çok boyutlu bakış açısıyla ele alınmaları gerekliliği doğmaktadır. Bu yaklaşımın içinde yaşadığımız çağın iç içe geçmiş karmaşık yapısına uygun olarak, öğrencilerin çok boyutlu bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sorunların Etkilerini Yerel Yaşam Alanında Anlamlandırmak: Dünya sorunları yerelden küresele çok ölçekli bir etki sahasına sahip olmakla birlikte, sebep ve sonuçları itibarıyla yerel yaşam alanları ve burada işleyen süreçlerle bağlantılıdır. Dolayısıyla küresel ölçekli de olsa bir sorunun etkilerinin anlaşılmasının en etkili yolu onu yakın çevrede anlamlandırmaktır. Bu durum olaylara yerel perspektiften bakmayı gerektirmektedir. Bu bağlamda eğitim ortamında, bu sorunların kaynaklarının yerel yaşam alanlarından beslendiği ve sonuçlarının yerel yaşam alanları üzerinden tartışılması yerel-küresel arasında daha derin anlayışların gelişmesine olanak tanıyacaktır.

Sorunları Bireyin Günlük Hayatına Olan Etkileri Açısından Değerlendirmek: Dünya sorunlarının eğitiminde ön plana çıkan başka bir husus bu sorunların öğrenciler tarafından günlük hayatı etkileyen bir aktör olarak ele alınması gerekliliğidir. İçinde bulunduğumuz salgın süreci (COVID-19) bu durumun gerekliliğinin önemli bir örneğidir. Nitekim dünyanın her bölgesinden, her yaş düzeyinden insanın günlük yaşamında salgının çeşitli etkileri altında kaldığı bilinmektedir. Bu yaklaşımın gelecekte de benzer durumların yaşanma ihtimaline karşın, ortaya çıkan sorunlarla birlikte yaşama konusunda önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu yaklaşım sorunların etkilerini yerel yaşam alanında anlamlandırma/değerlendirme yaklaşımıyla yakından ilişkilidir.

Sorunların Oluşumunda Bireysel Rollerini Tartışmak: Sorunların gelişiminde bireysel rollerin tartışılması, bu sorunların çözümüne dair sorumluluk geliştirme konusunda önemli bir bakış açısı sunabilir. Bu bağlamda özellikle insan kökenli sorunların anlaşılmasında önemli rol oynaması beklenmektedir. Sonuç olarak bakıldığında; dünya sorunlarının sebep ve sonuçlarının öğrencilere aktarılması oldukça önemlidir. Öte yandan bu sorunların doğası ve içinde bulunduğumuz küresel çağ bağlamında, sorunlar eğitim ortamına aktarılırken söz konusu (Şekil 2) yaklaşım ve becerilerin kazanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.



Şekil 2. Dünya Sorunlarının Eğitiminde Öne Çıkan Anahtar Beceriler

Dünya Sorunlarına Yönelik Örnek Eğitim Uygulamaları

Alan yazından elde edilen dünya sorunlarının karakter özellikleri ve bu sorunların öğretimine yönelik uygulama önerileri ele alındığında, sorunların ele alınması esnasında bu sorunların temel özelliklerine vurgu yapan şu şablon kullanılabilir. Örnek 1: Güncel bir konu olarak Çin kaynaklı salgın hastalığın (COVID-19) bir örnek metin üzerinden ele alınması halinde;

Küresel Salgın

2019 yılının son aylarında Çin'in Wuhan (Vuhan) kentinde ortaya çıkan virüs (COVID-19) kısa süre içerisinde ortaya çıktığı kentin dışına çıkarak bir salgın halini almış ve tüm dünyaya yayılmıştır. Bu salgın sonucunda yüz milyonlarca insan hastalığa yakalanırken, iki milyondan fazla insan ise hayatını kaybetmiştir. Ayrıca salgının ortaya çıkardığı sonuçlar, insanların günlük hayatında ve devletlerarası ilişkilerde önemli değişikliklere yol açmıştır.

Yukarıda ifade edilen metne bağlı olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Wuhan kentinde ortaya çıkan virüs hangi yolları kullanarak ve hangi ağlar aracılığıyla kent sınırlarını aşarak tüm dünyaya yayılmıştır?
- Salgının küresel bir hal alması üstesinden gelinebilmesi için dünyadaki insanlara hangi sorumlulukları yüklemektedir?
- Wuhan kentinde ortaya çıkan virüsün salgın haline gelmesi insanların günlük yaşantılarında nasıl etkilerde bulunmuştur?
- Oluşan salgın sağlık sorunlarının yanında başka hangi alanlarda insanların günlük hayatlarında etkilerde bulunmuştur?
- Salgının kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alması size yaşadığınız yer ile dünyanın diğer bölgeleri arasındaki ilişki açısından neyi anlatmaktadır.

Örnek 2: Küresel ısınmanın bir örnek metin üzerinden ele alınması halinde;

Küresel Isınma ve Etkileri

Küresel ısınma, insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan çeşitli sera gazlarının (Karbon dioksit, metan, kloroflorokarbonlar vb.) atmosferdeki miktarının artmasına bağlı olarak oluşan sıcaklık artışıdır. Bilimsel tahminlere göre gelecek yıllarda küresel ısınmaya bağlı oluşabilecek olası iklim sorunlarından en fazla etkilenecek ülkeler arasında Afganistan, Bangladeş, Kosta Rika, Etiyopya ve Kenya gibi ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler yeterince sanayileşmemiş ülkeler olup, küresel ısınmaya neden olan sera gazı emisyonlarında önemli bir paya sahip değildir.

Yukarıda ifade edilen örnek metne bağlı olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Sanayisi gelişmemiş ülkeler küresel ısınmanın oluşumunda önemli bir paya sahip olmadıkları halde, küresel ısınmadan nasıl etkilenmektedir?
- Küresel ısınmanın üstesinden gelinebilmesi için dünyadaki insanların nasıl hareket etmesi gerekmektedir?
- Küresel ısınmanın sonuçları günlük hayatınızı nasıl etkiler?
- Bir iklim sorunu olarak küresel ısınma başka hangi alanlarda sorunlara yol açabilir?
- Küresel ısınma ile mücadelede bireysel olarak nasıl rol oynayabilirsiniz?

Örnek 3: Göçlerin bir örnek metin üzerinden ele alınması halinde;

Göç ve Etkileri

Göç insanoğlunun tarihsel süreç boyunca çeşitli nedenlerle sürdürdüğü bir mekân değişimi hareketidir. Günümüzde de birçok nedenden dolayı (kuraklık, iç savaş, ekonomik krizler vb.) dünyanın çeşitli alanlarından farklı bölgelere göç hareketleri yaşanmaktadır. Bu göç hareketlerine güncel bir örnek olarak Avrupa kıtası verilebilir. Libya, Cezayir, Lübnan gibi Kuzey Afrika ülkelerinden birçok insan iç karışıklıklar ve çeşitli ekonomik nedenlerle göç ederek daha iyi yaşam sürmeyi düşündükleri Avrupa ülkelerine sığınmaktadır. Farklı ülkelerden göçmen akımlarına uğrayan Avrupa ülkelerinde göçmen karışıklığı ve ırkçı eylemlerin yükselmesi gibi sosyal-siyasal, ucuz işgücü, kaçak işçilik, konut kiralama ve edinme ücretlerinin artışı gibi ekonomik sorunlar yaşanmaktadır.

Yukarıdaki metne bağlı olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Farklı ülkelerde ortaya çıkan siyasal ve ekonomik sorunların göç yoluyla başka ülkelere taşınması size dünyadaki bölgeler arasındaki etkileşim açısından neyi anlatmaktadır?
- Bir mekân değiştirme hareketi olarak göçün farklı etkilerinin olması sizde göçün sonuçları hakkında nasıl bir izlenim oluşturmuştur?
- Kitlesele göçler göçe maruz kalan alanlarda başka hangi sorunlara yol açabilir?
- Kendi yaşam alanınıza yapılabilecek kitlesele bir göç hareketi hayatınızı hangi açılardan etkiler?
- Gelecek yıllarda dünyada başka hangi sebeplere bağlı olarak kitlesele göç hareketleri yaşanabilir?

Örnek 4: Ekonomik krizlerin bir örnek olay üzerinden ele alınması halinde;

2008 Küresel Ekonomik Krizi

2008 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde emlak sektöründen kaynaklanarak ortaya çıkan ekonomik kriz ülkede bazı bankaların batmasına sebep olmuştur. Ülkedeki bankaların batması ise diğer sektörleri etkileyerek daha geniş bir alanda krizlere yol açmıştır. Söz konusu kriz ilk önce Avrupa ülkelerine daha sonra ise tüm dünyaya yayılmıştır. 2008 yılında ortaya çıkan kriz, dünyada daha önce yaşanan krizlerin aksine tüm dünyaya yayılan ilk küresel çaplı ekonomik kriz haline gelmiştir.

Yukarıdaki metne bağlı olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- ABD’de emlak sektöründe ortaya çıkan ekonomik sorunlar, diğer sektörleri nasıl etkilemiştir?
- Ekonomik krizin ABD’de ortaya çıkmasına rağmen bütün dünyaya yayılması ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler açısından neyi ifade etmektedir?
- Sizce gelişmemiş ülkelerde (Afganistan, Somali, Kenya, Etiyopya vb.) ortaya çıkan ekonomik krizler benzer şekilde tüm dünyaya yayılır mı?
- Ekonomik krizler başka hangi alanlarda etkilerde bulunabilir?
- Bütün dünyaya etkileyen bir ekonomik kriz ülkenizi ve hayatınızı nasıl etkiler?

Yukarıdaki örnek metinlere dayalı olarak dünya sorunlarına dair yöneltilen sorularda; sorunların dinamik genişleyen karakterinin, sınır aşan doğasının, çözüme adına küresel işbirliği gerektirmesinin, günlük yaşantılar üzerindeki etkisinin, çok boyutlu karakterinin ve çözümüne yönelik bireysel rollerin farkındalığına dair becerilerin sorgulandığı görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dünya sorunlarının ulusal eğitim alan yazınına yansımaları ele alındığında ve bu yaklaşımların öğretim programlarındaki durumuna bakıldığında (SBDÖP ve CDÖP, 2018) her iki öğretim programında dünya sorunlarına ilişkin konuların önemli oranda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte içinde yaşadığımız küresel çağ bağlamında, daha önce ortaya koyulan becerilerin kazandırılması açısından geliştirilmeye açık bir yapı sunduğu söylenebilir. Bakıldığında öğretim programlarının kazanımlarında dünya sorunlarının çözümüne yönelik vurgular bulunmaktadır. Öğrenciler ancak dünya sorunlarının doğasını ve küreselleşmenin bu sorunların yayılışındaki etkisini anlayarak karmaşık sorunları tam olarak kavrayabilir ve çözüm üretebilir. Dolayısıyla bu araştırma sonucunda ortaya koyulan düşüncelerin, dünya sorunlarının karmaşık yapısının anlaşılmasında, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmesinde ve öğrencilerin 21.yüzyılın çok boyutlu karmaşık dünyasına hazırlanmalarında önemli bir teorik çerçeve sunacağı düşünülmektedir.

Küresel salgın örneğinde yaşandığı gibi, dünya sorunlarının insanların günlük hayatlarını derinden etkileyen bir aktöre dönüştüğü görülmektedir. Bu durum dünya sorunlarının günlük hayata etkilerine ilişkin yaşam becerilerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde araştırmada ortaya koyulan temel yaklaşımlar (Şekil 2) teorik ve uygulamalı çalışmalar için önemli bir kaynak durumundadır. Dünya sorunlarının beceri temelli bir yaklaşımla ele alınmasına ve öğrencilerin bu becerilerinin geliştirilmesine imkân vermektedir.

Dünya sorunları eğitiminin evrensel bir yaklaşımla öğretim programlarına yansıtılması gerektiği ifade edilmektedir (Bell, 2004; Uymaz, 2021: 63). Bu durum dünya sorunlarının dünya çapında öğretim programlarında yerini almasıyla kısmen gerçekleşmiştir. Diğer yandan küresel ölçekli sorunların çözümü küresel bir iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla küresel problemlerin üstesinden gelebilmek için çocukların küresel bakış açısı ve becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Marshall, 2009). Bu çalışmada ortaya koyulan yaklaşımlar öğrencilerin dünya sorunlarının küreselliğini keşfetmelerini sağlayacak teorik bir çerçeve sunmaktadır.

Küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık dünya problemlerine küresel bir nitelik kazandırmaktadır ve bu yönüyle ortak bir çözümü gerektirmektedir (Karvankova vd., 2015: 9). Ayrıca dünya her zamankinden daha fazla, tek taraflı çözüme kapalı benzersiz zorluklarla karşı karşıyadır (Ukpokodu, 2020:4; Birleşmiş Milletler, 2015). Öğrencilerin ortak çözüm adına adım atabilmeleri için, ilk olarak dünya sorunlarını kendileri için ortak sorun haline getiren yapıları bilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda daha önce ifade edilen yaklaşımların ortak çözüm adına bireylere önemli bir farkındalık kazandırması beklenmektedir.

Türk ve Atasoy (2020) küresel farkındalık eğitiminde yerel ile küresel arasında bağlantı kuran, dünyayı birbirini etkileyen bir bütün olarak kavramaya imkân sunan küresel perspektifin öneminden bahsetmektedir. Dünya sorunları insanoğlunun önündeki başat sorunlardan biri olarak küresel farkındalık eğitiminin de önemli bir unsurudur. Dolayısıyla bu çalışmada ortaya konulan yaklaşımların, sorunların yerel ölçekteki etkilerini ve küresel ölçüğe yayılış yollarını sorgulayarak, öğrencilerde dünya sorunlarına ve dolayısıyla dünyaya ilişkin bütünsel bir algının inşa edilmesine olanak sağlaması beklenmektedir.

Özey (2001) dünya sorunlarına çözüm üretilebilmesi için bu sorunların yeterince bilinmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Son yıllarda çeşitli sınıf düzeyinde ortaokul öğrencilerinin dünya sorunlarına dair öncelikli gördüğü sorunlar ile sorunlara dair bilgi edinme kaynaklarına yönelik farklı düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte dünya sorunlarının ne olduğu, nedenleri, sonuçları ve çözümüne yönelik belli düzeyde fikir sahibi oldukları ortaya konmuştur (Durmuş & Çolak, 2021; Palaz & Akbaba, 2018). Diğer yandan gelişmiş haberleşme araçları ve internet tabanlı sosyal medya araçlarıyla bireyler eş güdümlü olarak dünyada ortaya çıkan veya varlığını sürdüren sorunlardan haberdar olmaktadır. Dolayısıyla gerek eğitim ortamında gerekse çeşitli haberleşme araçları vasıtasıyla dünya sorunlarına dair bilgi edinen öğrencilerin, bu bilgilerini organize etmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda daha önce ifade edilen yaklaşımların, dünya sorunlarına ilişkin sistematik bir bakış açısının geliştirilmesi konusunda önemli bir yapı sunduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelemesi ve dünya sorunlarının öğretim programlarına yansımaları bağlamında, öğretim programları ve dolayısıyla eğitim uygulamaları için şu önerilerde bulunulabilir.

İçinde bulunduğumuz küresel dünya bağlamında dünya sorunlarının eğitimine dair benzer teorik tartışmalar yürütülebilir. Dünya sorunlarına dair yaklaşımlar (Şekil 2) öğretim programlarında (SBDÖP ve CDÖP) dünya sorunlarının eğitimine ve özellikle küresel ölçekli sorunlara dair, uygulamaya yön vermesi amacıyla dikkate alınması gereken hususlar arasında yer alabilir. Dünya sorunlarının eğitimine dair ortaya koyulan yaklaşımlar kazanım olarak öğretim programlarında yer alabilir. Dolayısıyla bu yaklaşımların uygun örnekler üzerinden bir yaşam becerisi haline getirilmesine imkân oluşturulabilir. Söz konusu yaklaşımlar kazanım olarak düşünüldüğünde; “Sorunları küreselleştiren unsurları keşfeder”, “Küresel sorunların oluşumunda bireysel rolünü tartışır”, “Küresel sorunların çözümünde kendi rolünü farkeder”, “Küresel sorunların çözümünde iş birliğinin önemini fark eder”, “Küresel sorunların etkilerini yerel yaşam alanında anlamlandırır”, “Küresel sorunları ülkesine olan etkileri açısından değerlendirir”, “Sorunların dinamik genişleyen yapısını fark eder” gibi kazanımlar üretilebilir. İklim alanında bilimsel verilere dayalı projeksiyonlar, gelecek risk toplumu öngörüsü ve ekonomik üretim biçiminde gerçekleşecek olası değişimlerin küresel etkileri, bugünün gençlerini çok daha karmaşık sorunlara sahip bir dünyanın beklediğini göstermektedir. Buna karşın gerek sosyal bilgiler ve coğrafya derslerinin haftalık ders saati, gerekse ilgili öğretim programlarında dünya sorunlarına ayrılan alan dünya sorunlarına ilişkin tüm kazanımların ele alınmasına izin vermemektedir. Bu bağlamda dünya sorunlarına ilişkin ders saati ve kazanımlarının genişletilmesi, hatta bu konuların ayrı bir ders olarak ele alınması düşünülebilir. Bu çalışmada ortaya koyulan yaklaşımların, öğrencilerin dünya sorunlarına olan tutum ve sorumluluk bilincine etkilerine dair uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Açıkalın, M. (2010). New approaches for teaching social studies: Multicultural and global education. *Elementary Education Online*, 9 (3), 1226-1237.
- Akengin, H., & Dölek, E. (2018). *Günümüz dünya sorunları* (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Appadurai A. (1999). Globalization and Research Imagination. *International Social Sciences Journal*, 160, 229-238. <https://doi.org/10.1111/1468-2451.00191>
- Arslangilay, A. (2017). Küresel sorunların İngilizce öğretim programlarındaki yeri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-12
- Bakırcı, M. (2020). COVID-19 pandemisinin Türkiye havayolu ulaşımına etkisi. *Türk Coğrafya Dergisi*, COVID-19 özel sayısı, 45-58. <https://doi.org/10.17211/tcd.800559>
- Başarır, F. (2018). *Tema-temelli yaklaşıma dayalı İngilizce öğretimiyle öğrencilerin dil becerilerini ve küresel konulara ilişkin farkındalıklarını geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*. (Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana).
- Baykal, H., & Baykal, T. (2008). Küreselleşen Dünyada çevre sorunları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 1-17.
- Bell, D. R. (2004). Creating green citizens? Political liberalism and environmental education. *Journal of Philosophy of Education*, 38(1), 37-55.
- Bhargava, V., & Gürkan, A. (2006). Global compacts: Building a better world. Bhargava, V. (Eds.). in *Global issues for global citizens: An introduction to key development challenges* (411-435). Washington: The World Bank.
- Bulut, B., & Öksüzöğlü, M.K. (2021). Eğitimde küresel okuryazarlık. Koçoğlu, E. (Ed.). *Eğitimde okuryazarlık becerileri içinde* (s.321-336). Ankara: Pegem Akademi.
- Carlsson-Pagie, N., & Lantieri, L. (2005). A Changing Vision of Education. In *Educating Citizens for Global Awareness* (1nd ed., pp. 107-122).
- Catling, S. (2015). İlköğretimde coğrafya önemlidir! (S. Şenyurt, Çev.), *Turkish Journal of Geography Education*, 1(1), 29-36.
- Christensen, L.B, Johnson, R.B., & Turner, L.A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. (Çev: A. Aypay). (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çınar, İ. (2009). Globalization, education and future. *Journal of Theoretical Educational Science*, 2(1), 14-30.
- Demirkaya, H. (2016). Günümüz dünya sorunlarına genel bir bakış. Aydın, F. (Ed.). *Günümüz dünya sorunları içinde* (s. 1-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Durmuş, S., & Çolak, K. (2021). Global problems through the eyes of 8th grade students. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 44, 145-160. <https://doi.org/10.32003/igge.897622>
- Egüz, Ş., Öztürk, C., & Kesten, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin küresel sorunlara karşı gösterdikleri duyarlılıklar, *Journal of Human Sciences*, 14(1), 409-426.
- Ertekin Yıldız, S. (2019). Suriyeli çocukların eğitimi konusunda bitel bir araştırma: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 4(2), 5-32.

- Gibson, K. L., Rimmington, G. M., & Landwehr-Brown, M. (2008). Developing global awareness and responsible world citizenship with global learning. *Roeper Review*, 30(1), 11-23.
- Haigh, M. (2016). Fostering Global Citizenship—tree planting as a connective practice. *Journal of Geography in Higher Education*, 40(4), 509-530.
- Kan, Ç. (2009). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sorunlarla ilgili tutumları ve ders programlarına yönelik önerileri*. (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Karasu, M. (2018). Türkiye'ye yönelik dış göçler, Suriyeli sığınmacı göçü ve etkileri. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 14(1), 21-41.
- Karvankova, P., Popjakova, D., & Kovarikova, V. (2015). Global education or how to most effectively implement cross-disciplinary themes in the curriculum of primary school—czechia's example. *Review of International Geographical Education Online*, 5 (1), 9-25.
- Kılıçoğlu, G., Karakuş, U., & Öztürk, T. (2012). Günümüz dünya sorunlarına yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies – International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 2209-2224.
- Kirkwood, T. F. (2001). Our global age requires global education: Clarifying definitional ambiguities. *The Social Studies*, 92(1), 10-15.
- Kitapçı, İ. (2017). Günümüzün önemli küresel sorunları üzerine bir değerlendirme. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 241-258. <https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2017.3.4.21>
- Marshall, H. (2009). Educating the European citizen in the global age: engaging with the post – national and identifying a research agenda. *Journal of Curriculum Studies*, 41, 247–267. <https://doi.org/10.1080/002.202.70802642002>
- Maxwell, J. A. (2018). *Nitel araştırma tasarımı*. (Çev: M. Çevikbaş). (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MEB. (2018). Coğrafya dersi öğretim programı. Retrieved from <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201.812.0203724482-Cografya%20dop%20pdf.pdf>.
- MEB. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı Retrieved from <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201.812.103847686SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20>.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev: S. Turan). (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Morin, E. (2003). *Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli Yedi Bilgi*. (Çev: H. Dilli). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Myers, J. (2006). Rethinking the social studies curriculum in the context of globalization: Education for global citizenship in the US. Florida State University Libraries. Retrieved from <http://diginole.lib.fsu.edu/islandora/object/fsu:209944/datastream/PDF/view>.
- Nair, I., Norman, M., Tucker, G.R., & Burkert, A. (2012). The challenge of global literacy – an ideal opportunity for liberal Professional education. *Liberal Education*, 1(98), 56-61.
- OECD (2018). Preparing our youth for an inclusive and sustainable World: The OECD PISA global competence framework. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>
- OECD. (2016). Global competency for an inclusive World. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>.
- Öner, G. (2018). Yerel coğrafya ve öğretimi. *İnönü üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 5 (9), 105-130. <https://doi.org/10.29129/inujse.393951>
- Orozco, S., & Sattin, C. (2007). Wanted: Global citizens. *Educational Leadership*, 64(7), 58-62.
- OXFAM. (2015). Education for global citizenship: A guide for schools. Retrieved from <https://www.oxfam.org.uk/education/resources/education-for-global-citizenship-a-guide-for-schools>.
- Özey, R. (2001). *Günümüz Dünya Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayıncılık.
- Özgen, N. (2012). *Günümüz dünya sorunları disiplinlerarası bir yaklaşım* (1. Baskı). Eğiten Kitap.
- Palaz, T., & Akbaba, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(27), 1213-1246. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14383>
- Robson, C. (2011). *Real World research*. (3. Baskı). Oxford: Blackwell.
- Şeyihoğlu, A., Sever, R., & Özmen, F. (2018). Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmen adaylarının zihin haritalarında günümüz dünya sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 17, 1-15. <https://doi.org/10.14781/mcd.386035>
- Taş, D., & Tekkanat, S. (2018). Yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar arasında bir kent: Elazığ örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 77-90.
- Tekeli, İ. (2009). *Gündelik yaşam, yaşam kalitesi ve yerellik yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tuazon, A. P., & Claveria, J. G. (2015). Global education and students' acquisition of global perspectives in social studies. *Asia pasific higher education research journal*, 3(2), 1-13.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2004). *Beşeri coğrafya: İnsan kültür mekân*. İstanbul: Çankaya Kitabevi.
- Tuncel, G. (2017). Sosyal bilgiler dersinde karikatürlerle küresel ısınma eğitimi üzerine örnek bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 35, 87-94. <https://doi.org/10.14781/mcd.291156>
- Turan, İ. (2009). *Günümüz dünya sorunları karşısında coğrafya eğitimi*. Milli Eğitim Dergisi, 184, 176-191.

- Türk, H., & Atasoy, E. (2020). A Critical Approach to Geography Curriculum in Terms of Global Awareness Attainments. *Review of International Geographical Education (RIGEO)*, 10(1), Special Issue, 65-83. <https://doi.org/10.33403/rigeo.641498>
- Türk, H., & Atasoy, E. (2021). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2018) küresel vatandaşlık açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 147-167. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.674971>
- Ukpokodu, O. N. (2020). Marginalization of Social Studies Teacher Preparation for Global Competence and Global Perspectives Pedagogy: A Call for Change. *Journal of International Social Studies*, 10 (1), 3-34.
- UN (United Nations). (2017). Global issues overview. Retrieved from <http://www.un.org/en/sections/issues-depth/global-issues-overview/index.html>.
- United Nations (UN). (2015). Towards a sustainable development agenda. Retrieved from www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda.
- Uymaz, M. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 59-79. <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2021.07.01.004>
- Woollen, John R. (1982). *Cognitive level and attitudes of global understanding in undergraduate students: Effects of instruction in international studies* (Doctoral dissertation. The University of North Carolina). Greensboro.
- Yazıcı, Ö. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 807-823. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4716>
- Yeşilyurt, Y. (2020). Covid-19 pandemisi ve ulus devletler: Küreselleşmenin sonu mu? *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 3(6), 424-435. <https://doi.org/10.35235/uicd.797004>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., Akdağ, S., & Ünlü, Y. (2021). Öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 497-517.
- Yoon, B. (2020) The global pandemic as learning opportunities about the world: Extending school curriculum. *Middle Grades Review*, 6 (2).
- Zahabioun, S., Yousefy, A., Yarmohammadian, M., H., & Keshtiaray, N. (2013). Global citizenship education and its implications for curriculum goals at the age of globalization. *International Education Studies*, 6 (1), 195-206. <https://doi.org/10.5539/ies.v6n1p195>